

**Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Kocaeli
Milletvekili Nihat Ergün ve 16 Milletvekilinin; İl Özel İdare-
lerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay
Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi ile Plan ve Bütçe Komisyonu
Raporu (2/241)**

*Not: Teklif Başkanlıkça; tali olarak İçişleri Komisyonuna, esas olarak da Plan ve Bütçe Komisyonuna
havale edilmiştir.*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında
Kanun Teklifi ve gerekçesi ilişiktir.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

<i>Nihat Ergün</i>	<i>Hüseyin Tanrıverdi</i>	<i>Hamza Yanılmaz</i>
Kocaeli	Manisa	Elazığ
<i>Recep Yıldırım</i>	<i>Ahmet İnal</i>	<i>Ali Küçükaydın</i>
Sakarya	Batman	Adana
<i>Nusret Bayraktar</i>	<i>H. Hasan Sönmez</i>	<i>Mehmet Sekmen</i>
İstanbul	Giresun	İstanbul
<i>Ömer Faruk Öz</i>	<i>Muzaffer Baştopçu</i>	<i>Asım Aykan</i>
Malatya	Kocaeli	Trabzon
<i>Mahmut Dede</i>	<i>Safiye Seymenoğlu</i>	<i>İdris Güllüce</i>
Nevşehir	Trabzon	İstanbul
<i>Feyzullah Kıyıklık</i>	<i>Metin Kaşıköğlu</i>	
İstanbul	Düzce	

GENEL GEREKÇE

Kamu hizmetlerinin devletin yanında diğer kamu tüzel kişileri eliyle de yerine getirilmesi bütün dünyada kabul gören yaygın bir uygulamadır. Genellikle özerklik temelinde ve yerinden yönetim ilkesine göre örgütlenen bu kuruluşların başında mahalli idareler gelmektedir. Mahalli idareler diğer yerinden yönetim kuruluşlarından farklı olarak belli bir coğrafi alanda yerel kamu hizmetleri sunumunda genel yetkili kuruluşlar durumundadır. Böyle bir örgütlenme kamu hizmetlerinin özellikleri bakımından ulusal düzeyde yürütülenler ve yerel düzeyde yürütülenler şeklinde bir ayırımı dayandığının kabulünü de beraberinde getirmektedir. İnsanların bir arada yaşamalarından kaynaklanan ortak ihtiyaçların giderilmesini amaçlayan, fayda ve zararları genelde bu alan dışına taşmayan ve yerel ölçekte üretilmesi mümkün olan hizmetler mahalli müşterek hizmetler olarak kabul edilmektedir. Gerek Anayasanın, gerekse Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının mahalli idarelerin görevleri olarak belirttikleri hizmetler bu tür mahalli müşterek hizmetlerdir.

Bu noktada ortaya çıkan konu, merkezi ve mahalli idareler arasındaki ilişkilerin nasıl düzenlendiğidir. Çünkü merkezi idare ile mahalli idareler arasındaki görev ve hizmet bölüşümü ulusal gelir kaynaklarından bu idarelerin alacakları payları da belirleyecektir. Milli gelirden mahalli idarelerin alacağı pay, bunlardan ne beklendiği sorusuna verilecek cevapla doğrudan ilişkilidir. Bu cevap aynı zamanda ülkedeki mahalli idare özerkliğinin derecesi hakkında da bir fikir vermektedir. Mahalli idarelerin milli gelirden aldıkları pay, öz gelirlerinin toplam gelirlerine oranı ve yerel harcamaların toplam kamu harcamaları içindeki payı gibi ölçütler mahalli idare özerkliği ile doğru orantılıdır.

Ülkemizde mahalli idareler maliyesine ilişkin hususlar bu idarelerin kuruluş ve görev kanunlarının yanında ayrı kanunlarla da düzenlenmiş bulunmaktadır.

İl özel idareleri ve belediyelerin teşkilat, görev ve yetkilerini düzenleyen mevzuatın değişme sürecine bakıldığında bu idarelerin gelirlerine ilişkin kanunların daha sık değiştiği görülmektedir. Belediyelerin gelirlerine ilişkin ilk temel düzenleme 1914 yılında Rüsumu Belediye Kanunu ile yapılmış, daha sonra 1924 yılında çıkarılan 423 sayılı Belediye Vergi ve Resimleri Kanunuyla mali yapı yeniden düzenlenmiştir. 1948 yılında kabul edilen 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ise 1981 yılında çıkarılan 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunuyla yürürlükten kaldırılmıştır. 2464 sayılı Kanunla kapsamlı bir düzenleme getirilmiş, ancak, maktu olarak düzenlenen vergi ve harçlar, zaman içinde yüksek enflasyon nedeniyle gelir kaynağı olma özelliğini yitirmiştir. İlk defa 4/12/1985 tarihli ve 3239 sayılı Kanunla maktu vergi ve harç miktarları beş katına çıkarılmış; 3/5/1992 tarihli ve 92/3278 sayılı Kararname ile de on katına çıkarılmıştır. Son olarak da 30/12/2004 tarihli ve 5281 sayılı Kanunla, günün şartlarına uygun olarak yeniden düzenlenmiştir.

İl özel idarelerinde ise yürüttükleri mahalli hizmetlerle ilgili kendi öz gelirlerini sağlama imkanı veren bir düzenleme yok gibidir. İl özel idarelerinin öz gelirleri, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda sayılan birkaç kaleme gelire ilave olarak bazı kanunlarda öngörülen ruhsat gelirleri ve paylardan oluşmaktadır.

Belediye ve il özel idarelerine gelir sağlayan diğer iki önemli yasal düzenleme 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu ile 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanundur. Ancak, Emlak Vergisi Kanununda 2004 yılında yapılan değişiklik ile bu vergiden il özel idareleri ve büyükşehir belediyelerine ayrılan paylar da kaldırılmıştır.

Mahalli idarelerin gelirlerinin gayri safi milli hasıla (GSMH) içindeki payı 1980 yılında yüzde 1,63'ten 2000 yılında yüzde 4,76'ya çıkmıştır. Bu durum mahalli idarelerin ülke ekonomisi içinde giderek artan bir önem kazandığını göstermektedir. Bu payın yüzde 4,41'lik bölümü belediyelere ait olup belediyelerin gelirleri mahalli idare gelirlerinin toplam büyüklüğünün yüzde 92'sini oluşturmaktadır. Geriye kalanın yüzde 0,29'u il özel idarelerine, yüzde 0,06'sı ise köylere ait kısımdır. Mahalli idarelerin GSMH içindeki payına harcamalar yönünden bakıldığında rakamın büyüdüğü ve 2000 yılı için bu oranın yüzde 4,9 olduğu görülmektedir. Ancak bir karşılaştırma yapmak için diğer ülkelerdeki örneklerine baktığımızda ülkemiz mahalli idarelerine ilişkin oranların çok düşük olduğu görülmektedir. Bazı ülkelerde mahalli idarelerin GSMH ve milli bütçe içindeki paylarının sırasıyla 1995 yılı için Almanya'da yüzde 10 ve yüzde 16,7; Danimarka'da yüzde 19 ve yüzde 31,3; Arnavutluk'ta yüzde 7 ve yüzde 25,4; Belçika'da yüzde 7,4 ve yüzde 11,2; Fransa'da yüzde 9,2 ve yüzde 19; İspanya'da 1994 yılı için yüzde 4,9 ve yüzde 12 iken aynı döneme yakın bir tarih olan 1992 yılı için Türkiye'de yüzde 2,4 ve yüzde 12,3'tür. Bu karşılaştırmadan Türkiye'deki mahalli idarelerin, gelişmiş ülkeler hariç tutulsa da benzer gelir düzeyine sahip ülkelere göre bile GSMH veya toplam kamu harcamaları içinde küçük bir paya sahip oldukları görülmektedir. Mahalli idarelerin ülke ekonomisi içindeki sahip oldukları pay, bu idarelerin gelişmişliklerinin de bir ölçüsüdür.

Mahalli idare gelirleri, öz gelirler ve merkezi bütçeden yapılan transferler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Son yıllarda özellikle belediyeler için gittikçe önem kazanan bir finansman kaynağı olan borçlanmayı da ayrıca dikkate almak gerekir. Öz gelirler mahalli idareler arasında büyük bir farklılık göstermektedir. İl özel idarelerinde öz gelirler çeltik geliri, Maden Kanunu uyarınca elde edilen gelirler, 5302 sayılı Kanunda düzenlenen gelir ve özel idarelere ödeneceği hükme bağlanan cezalarından oluşmaktadır. Özel idare gelirlerinin yaklaşık yüzde 14,6'sı öz gelirlerden oluşmakta, geriye kalan kısım ise merkezi idareden yapılan transferlerden meydana gelmektedir. Özel idare öz gelirlerinin yüzde 10,8'inin özel idare mallarından elde edilen gelirlerden oluştuğu dikkate alındığında, diğer öz gelir kaynaklarının yetersiz kaldığı ve bu idarelerin mali yönden yüksek oranda merkezi idareye bağımlı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Mahalli idareler içinde öz gelirleri en kapsamlı biçimde düzenlenmiş olanlar belediyelerdir. Bu durum belediyelerin yerel kamu hizmetlerinin sunumunda sahip oldukları payın bir sonucudur. 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu belediyelerin öz gelirlerini vergiler, harçlar, harcamalara katılma payları ve ücretler olarak dört ana grupta düzenlemiştir. Aynı durum büyükşehir belediyeleri için de geçerlidir.

2464 sayılı Kanunda belediyeler için altı adet vergi ve on üç adet harç öngörülmüştür. Vergi ve harçlardan maktu olarak düzenlenenler için alt ve üst limitler konulmuş, bu limitler arasında miktar tespit etme yetkisi; vergilerde belediye meclisine, harçlarda ise Bakanlar Kuruluna verilmiştir.

Vergiler herhangi bir hizmetle bağlı olmaksızın, harçlar ise belediyelerin sunduğu hizmetlerin karşılığı olarak kanunla düzenlenen gelir kaynaklarıdır. Belediyelerin bir diğer gelir kaynağı ise harcamalara katılma paylarıdır. Katılma payı, temel kentsel altyapı hizmetleri olan su, kanalizasyon ve yol harcamalarının bir bölümünün bu hizmetlerden faydalananlar arasında bölüştürülmesi suretiyle elde edilen gelirlerdir. Ücretler ise ilgililerin talebine bağlı olarak yapılan hizmet ve işler karşılığında alınan bedeldir.

Belediyelerin, 2464 sayılı Kanunda sayılanlar dışında başka öz gelirleri de bulunmaktadır. İşletme ve teşebbüs gelirleri, ceza ve faiz gelirleri ile belediye mallarının satışından veya kiralannasından elde edilen gelirler bunlar arasındadır.

Vergi, harç, katılma payı ve ücretlerden oluşan öz gelirlerin 1991-2000 döneminde toplam belediye gelirleri içindeki payı yüzde 12-19 arasında seyretmiş, ortalama olarak yüzde 15,3 olarak gerçekleşmiştir. Belediye vergileri bu dört kalem gelir içinde en yüksek paya sahip olup, 2000 yılı toplam belediye gelirlerinin yüzde 8,6'sını oluşturmuştur. Harçlar yüzde 1,4 harcamalara katılma payları yüzde 1,1, ücretler ise yüzde 2,8 olarak gerçekleşmiştir.

Emlak Vergisi gelirleri, vergi gelirleri içinde en yüksek orana sahiptir. Örneğin 1998 yılında yapılan kıymet takdirinden sonra aynı yıl Emlak Vergisi gelirleri, belediye vergi gelirlerinin yüzde 35'ini, toplam belediye gelirlerinin ise yüzde 3,12'sini oluşturmuştur.

2464 sayılı Kanunda belirtilmeyen diğer öz gelirler 1991-2000 dönemi için toplam belediye gelirlerinin ortalama olarak yüzde 18,3'ünü oluşturmuştur. Bu oran vergi, harç, katılma payı ve ücretlerden oluşan öz gelir oranından yüksektir ve belediyeler bakımından aslında olumsuz bir durumu yansıtmaktadır. Kendine ait yeterli gelir kaynakları bulunmayan belediye yönetimi, gelirini artırmak için kendi mal varlığını eritmekte veya mahalli idare fonksiyonları arasında bulunmayan alanlara yönelmektedir.

Öz gelirlerin yapısı belediyelerin büyüklüğüne, bulunduğu bölgeye, büyükşehir olup olmamasına veya diğer bazı özelliklerine göre değişiklik göstermektedir.

İl özel idareleri ve belediyelerin gelirlerinin önemli bir kısmı merkezi bütçe vergi gelirlerinden bu idarelere yapılan transferlerden oluşmaktadır. Ülkemizde merkezi idareden mahalli idarelere transfer sistemi pay ayırma yöntemine dayanmaktadır. 2380 sayılı Kanuna göre genel bütçe vergi gelirleri (GBVG) tahsilâtından belediyelere yüzde 6, il özel idarelerine yüzde 1,12 pay verilmektedir. Büyükşehir belediyeleri ise kendi sınırları içindeki GBVG tahsilâtının yüzde 5'ini almaktadır. Ayrıca, ilçe ve ilk kademe belediyelerine gönderilen payın yüzde 35'i de büyükşehir belediyelerine aktarılmaktadır.

Genel amaçlı ve şartsız olan bu paylardan ayrı olarak, çeşitli merkezi idare kuruluşları tarafından da mahalli idarelere şartlı veya şartsız mali yardımlar yapılmaktadır.

İl özel idareleri gelirlerinin yaklaşık yüzde 14,6'sının öz gelirlerden oluşmasına karşılık, yüzde 85,4'ü merkezi idare tarafından aktarılan toplam kaynaklardan oluşmaktadır. Özel idarelerin GBVG tahsilâtından aldıkları payların miktarı 1982-2000 döneminde toplam gelirlerinin ortalama olarak yüzde 22'sini oluşturmaktadır. Kalan kısım ise merkezi idare kuruluşlarına ait yatırımların o il özel idaresi eliyle yaptırılması dolayısıyla aktarılan ödeneklerden oluşmaktadır.

1982-2000 döneminde belediye gelirlerinin ortalama olarak yüzde 48'i, büyükşehirlerde ise yüzde 55'i GBVG tahsilâtından gönderilen paylardan oluşmuştur. Bu oranlar bazı yabancı ülkeler için İtalya (1999) yüzde 52,6, İngiltere (1998) yüzde 72,6, Belçika (1998) yüzde 18,4, Fransa (1997) yüzde 34, Hollanda (1977) yüzde 76, Danimarka (1999) yüzde 40,4, Bulgaristan (2000) yüzde 39,9, Polonya (1999) yüzde 51,3 ve İsveç (1999) yüzde 19,5'tir. Belçika, Danimarka, Fransa, İtalya, Hollanda, İngiltere, İsveç ve İspanya'dan oluşan Avrupa Birliği üyesi ülkelerde 1999 yılı ortalaması yüzde 45,9'dur. Merkezi bütçeden yapılan yardımların mahalli idare bütçeleri içindeki payının yüksekliği yanında, dikkat çekici bir özellik de bu ülkelerin mahalli idare öz gelirleri içinde yerel vergilerin de yüksekliği'dir.

Ülkemizde nüfus gibi tek bir ölçüte dayalı olarak gerçekleştirilen transfer sistemi basit, objektif, istikrarlı ve öngörülebilir olmasına rağmen, mahalli idare harcamaları ile ödenen vergiler arasında yeterli bağ kuramamaktadır. Belediye yönetimini, mali kaynakları ve performansı geliştirici yönde teşvik etmemekte, idareler arasında yatay ve dikey eşitliği sağlayamamaktadır. Sadece nüfus öl-

çütüne dayalı dağıtım sisteminde yöneticiler merkezi idare tarafından gönderilen kaynakları harcar-ken vergi ödeyen hemşehrilerine karşı özel bir sorumluluk hissetmemekte; hemşehrilerin de öde-dikleri vergilerle belediye harcamaları arasındaki ilişkiyi kavramaları güçleşmektedir.

Belediyeler ve il özel idarelerinin kullandıkları kaynak miktarının artmasına paralel olarak bu idarelerin harcamalarında da önemli artışlar meydana gelmiştir. Bu idarelerin toplam harcamalarının GSMH içindeki payı 2001 yılında yüzde 4,8'e yükselmiştir.

Mahalli idarelerin harcamaları temelde cari harcamalar, yatırım harcamaları ve transfer harca-malarından oluşmaktadır.

Belediye harcamalarının 1990 yılında yüzde 51'i cari harcamalar, yüzde 31'i yatırım harcamaları ve yüzde 18'i transfer harcamalarından oluşurken, bu rakamlar 2000 yılı için sırayla yüzde 38, yüzde 31 ve yüzde 31'dir. 1990-2000 dönemi sonunda büyük bir bölümü personel giderlerinden oluş-an cari harcamalarda düşüş olurken transfer harcamalarında borç ödemelerinden kaynaklanan bir artış meydana gelmiştir. Büyükşehir belediyelerinde yatırım harcamaları daha büyük paya sahip iken cari harcamalar daha düşüktür. İl özel idarelerinde ise yatırım harcamaları en yüksek paya sahiptir.

Belediyelerin gelir-gider dengesinde yıldan yıla farklılıklar olmakla birlikte 1990'lar boyunca ortalama olarak GSMH'nın yüzde 0,4'ü kadar bir açık verdikleri gözlenmektedir. Gelirlerin nüfus-tan daha hızlı arttığı ve kişi başına gelirden artış olduğu halde dönem içinde belediyelerin açıkları art-mıştır. Belediyelerin gelir-gider dengesinin açık vermesinin sebepleri arasında iyi bir mali yönetim kurulamamasının yanında ekonomik ve sosyal değişimlerden kaynaklanan talep artışı da bulunmak-tadır. Kentsel kamu hizmetlerine olan ihtiyaç, nüfus artışı ile doğru orantılıdır. Çeşitlenen ve artan hiz-met talebi özellikle büyükşehirlerde yüksek maliyetler dolayısıyla belediye harcamalarını daha hız-lı artırmaktadır.

Mahalli idarelerin gelirlerine ilişkin mevzuat arasında bir bütünlük bulunmadığı gibi, zaman içinde yapılan ekleme ve değişikliklerden dolayı bu kanunların kendi içlerindeki tutarlılık da kay-bolmuştur. Mükerrer hükümler ve eklenen geçici maddeler ile istisna ve muafiyetler uygulamada önemli sorun oluşturmaktadır. Sık sık yapılan değişikliklerle vergi istikrarı kaybolmuş, istisna ve muafiyetlerin genişliği vergi tabanını önemli ölçüde daraltmıştır. 2005 yılı başında 2464 sayılı Ka-nunda yapılan güncelleme dışında yerel vergilerin enflasyon karşısında gelir yaratma kapasitesi çok düşük kalmış ve yönetim maliyeti yükselmiştir. Bu durumu gidermek için belediyeler güçlerinin çok ötesinde borçlanma yoluna gittikleri gibi, kanuni bir temele dayanmayan kaynak oluşturma ve gelir toplama yöntemlerine başvurmuşlardır.

Diğer taraftan, kamu yönetiminin yeniden yapılanması çerçevesinde 5216 sayılı Büyükşehir Be-lediyesi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile belediyeler ve il özel idareleri yeni bir anlayışla ele alınmış, bu idarelerin yetki, görev ve sorumluluklarında önemli ölçüde genişleme sağlanmıştır.

Yukarıda kısaca özetlenen sebeplerden dolayı il özel idareleri ve belediyeler için gelir imkanla-rının artırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere bu Kanun hazırlanmıştır.

Kanun hazırlanırken merkezi idareden yapılan transferlerin mahalli idare özerkliğini zedeleme-yecek şekilde koşulsuz olması öngörülmüştür. Ekonominin içinde bulunduğu zorluklarla birlikte ma-li disiplinin sürdürülmesi ihtiyacı ile mahalli idarelerin artan görev, yetki ve sorumlulukları denge-lenerek GBVG tahsilâtından belediyeler ve il özel idareleri için ayrılan pay matrahı artırılarak önem-li bir gelir transferine imkan verilmiştir.

Kanunla getirilen en önemli yeniliklerden biri de, GBVG tahsilâtından ayrılan payların dağıtım ölçütlerinin değiştirilmesidir. Nüfus kriterine ilave olarak yüzölçüm, kırsal alan nüfusu, illerin gelişmişlik endeksine göre durumu yeni dağıtım ölçütleri arasına alınmıştır. Payların dağıtımında nüfusun yanında belediye ve il özel idare harcamalarında etkili olan diğer faktörlerin dikkate alınması suretiyle dağıtım etkinliği artırılmış olacaktır.

Bilindiği gibi, çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan özel hesaplardan mahalli idarelere projeye bağlı olarak veya şartsız aktarılan kaynaklar, bu idareler arasında eşitsizliklere yol açmaktadır. Diğer taraftan, nüfusu on bin ve altında olan belediyeler diğerlerine göre daha fazla kaynak sıkıntısı çekmektedir. Hem bu eşitsizliğin önüne geçilmesi hem de nüfusu on binin altında olan belediyelere ek kaynak aktarılabilmesi için özel hesapların tamamı kaldırılmış ve yukarıda sayılanlardan ayrı olarak her yıl Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak özel bir ödeneğin, denkleştirme ödeneği adı altında bu belediyelere eşit şekilde dağıtılması öngörülmüştür.

Kanunda il özel idareleri ve belediyelere merkezi idareden gönderilecek paylardan ancak kanunlarda öngörülmesi halinde ve en fazla yüzde 40 oranında kesinti yapılabilmesi öngörülmektedir. Böylece bu idarelere asgari düzeyde bir gelir garanti edilerek en azından temel hizmetlerin devamlılığı sağlanmış olmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Kanunun bu maddesinde amaç ve kapsam düzenlenmiştir. Kanunun amaç ve kapsamı, il özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden ayrılacak payın tespiti ve dağıtımına ilişkin esas ve usullerin düzenlenmesidir. Bu çerçevede, il özel idareleri ve belediyelere, Anayasanın 127 nci maddesi ile öngörülen sorumlulukları ile orantılı gelir kaynakları sağlanması amaçlanmaktadır.

Madde 2- Anayasanın 127 nci maddesinde öngörülen mahalli idarelere “görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır” ilkesi ile Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının “Yerel Yönetimlerin Mali Kaynakları” başlıklı 9 uncu maddesinde öngörülen yerel yönetimlere kendi yetkileri dahilinde serbestçe kullanabilecekleri mali kaynak sağlanması ilkesine uygun olarak genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden mahalli idarelere pay ayrılması öngörülmektedir. Madde ile yapılan düzenleme kapsamında, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamından; yüzde 2,90’ının belediyelere, yüzde 2,65’inin büyükşehir ilçe belediyelerine ve yüzde 1,15’inin de il özel idarelerine ayrılması temin edilmiştir.

Keza, büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 5’i ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden ilçe belediyelerine ayrılan payların %30’u da büyükşehir belediye payı olarak ayrılmaktadır.

Maddede öngörülen pay oranlarını, iki katına kadar artırma veya kanunî haddine indirme konusunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmektedir. Böylece, bütçe imkanları ve ülkemizin ekonomik şartları uygun olduğu taktirde kanuni değişiklik yapılmadan Bakanlar Kurulu kararıyla mahalli idarelere ayrılan pay miktarlarının artırılması imkanı getirilmektedir.

Madde 3- Bu madde ile payların ayrılmasına ve gönderilmesine ilişkin esas ve usuller belirlenmektedir. Bu kapsamda, paylar, Maliye Bakanlığı tarafından aylık olarak hesaplanacak ve Maliye Bakanlığı büyükşehir belediye paylarını 5 inci maddede belirtilen esaslara göre paylaştırarak bu belediyelere doğrudan, il özel idareleri ve diğer belediyelerin paylarını ise ilgili idarelere aktarılacak üzere tahsil edilen ayı takip eden ayın sonuna kadar İller Bankasına gönderilecektir.

Belediye ve il özel idare paylarını, Kanunda belirtilen süreler içinde ilgili idarelerin hesaplarına yatırmayan sorumlular hakkında beş maaş tutarı kadar aylıktan kesme cezası uygulanacak olup, bu hüküm uyarınca yapılacak işlemler bağlı veya ilgili bakanlıklarca yürütülecektir.

Madde 4- 2380 sayılı Kanun gereğince il özel idarelerine genel bütçe vergi gelirleri üzerinden ayrılan payın sadece nüfus esasına göre dağıtılması ciddi eleştirilere neden olmaktaydı. Nüfus kriterinin esas alınması iller arasındaki gelişmişlik farklarının ortadan kaldırılmasına yetmemekte, nüfusu fazla olan iller daha çok pay alırken ekonomik ve sosyal bakımdan geri kalmış iller nüfusları az olduğu için daha az pay almakta ve gelişmiş illerle arasındaki makas açılmakta idi. Yapılan düzenleme ile nüfus kriterinin yanında diğer bazı kriterlerin de dağıtımda esas alınması hükmü getirilmiştir. Buna göre pay dağıtımında nüfus kriterinin ağırlığı yüzde 60 olarak belirlenmiş, ayrıca ilin yüzölçümü yüzde 10, ilin kırsal alan nüfusu yüzde 15 ve illerin gelişmişlik endeksinin yüzde 15 oranında bir ağırlığa sahip olması öngörülmüştür. Böylece iller arasındaki gelişmişlik farkının kapatılarak ülke genelinde bir denge sağlanması da hedeflenmektedir.

Keza, gelişmişlik endeksi için Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından sağlanan en son verilerin esas alınması da hüküm altına alınmıştır. Bu endeksin uygulanması ise şöyle olacaktır: İller gelişmişlik katsayılarına göre en az gelişmiş ilden en çok gelişmiş ile doğru ve eşit sayıda ili içeren beş gruba ayrılacak ve eşitliği bozan il son gruba ilave edilecektir. Bu gruplandırma çerçevesinde, gelişmişlik endeksine göre dağıtılacak olan miktarın yüzde 23'ü birinci gruba, yüzde 21'i ikinci gruba, yüzde 20'si üçüncü gruba, yüzde 19'u dördüncü gruba ve yüzde 17'si beşinci gruba tahsis edilir. Bu tahsisat, her grup içinde, gruba giren illerin nüfuslarına göre dağıtılmış olacaktır. Bu uygulama neticesinde, daha çok gelişmiş iller daha az kaynak alacak, az gelişmiş illere ise daha fazla kaynak aktarılmış olacaktır.

Madde 5- 2380 sayılı Kanunda belediyelere genel bütçe vergi gelirleri üzerinden ayrılan payın sadece nüfus esasına göre dağıtılması ciddi eleştirilere neden olmaktaydı. Nüfus kriterinin esas alınması, il özel idarelerinde olduğu gibi belediyeler arasındaki gelişmişlik farklarının ortadan kaldırılmasına yetmemekte, nüfusu fazla olan belediyeler daha çok pay alırken ekonomik ve sosyal bakımdan geri kalmış bölgelerde bulunan belediyeler nüfusları az olduğu için daha az pay almakta ve gelişmiş bölgelerde bulunan belediyeler ile aralarındaki makas açılmakta idi. Yapılan düzenleme ile nüfus kriterinin yanında diğer bir önemli kriter olarak da, gelişmişlik endeksi getirilmiştir. Buna göre pay dağıtımında nüfusun ağırlığı yüzde 80, gelişmişlik endeksinin ağırlığı da yüzde 20 ağırlığa sahip olacaktır. Bu düzenlemelerle belediyeler arasındaki gelişmişlik farkının kapatılarak ülke genelinde bir denge sağlanması hedeflenmektedir.

Gelişmişlik endeksine göre dağıtılacak miktar için Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından tespit edilen en son veriler esas alınacaktır. Bu endeksin kullanımında, ilçeler gelişmişlik katsayılarına göre en az gelişmiş ilçeden en çok gelişmiş ilçeye doğru ve eşit sayıda ilçeyi içeren beş gruba ayrılacak ve eşitliği bozan ilçe son gruba ilave edilecektir. Belde belediyelerine bağlı bulundukları ilçenin endeks değeri uygulanacaktır. Gelişmişlik endeksine göre belirlenen miktarın yüzde 23'ü birinci gruba, yüzde 21'i ikinci gruba, yüzde 20'si üçüncü gruba, yüzde 19'u dördüncü gruba ve yüzde 17'si beşinci gruba tahsis edilecektir. Bu tahsisat, her grup içinde, gruba giren belediyelerin nüfuslarına göre paylaştırılacaktır.

Maddedeki düzenleme kapsamında, yüzde 2,65'lik pay, büyükşehir ilçe belediyelerine nüfus kriteri esas alınarak dağıtılacaktır.

Büyükşehir sınırları içinde toplanan genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan yüzde 5’lik büyükşehir belediye payının; yüzde 70’i doğrudan ilgili büyükşehir belediyesi hesabına aktarılacak ve kalan yüzde 30’luk kısmı ise, büyükşehir belediyeleri arasında nüfus esasına göre dağıtılacaktır.

Burada büyükşehirler için getirilen önemli bir hüküm de, büyükşehir belediye paylarının, bir önceki yılda aylık olarak tahakkuk eden tutarların yüzde 30’undan az yüzde 40’ından fazla olamayacağı şeklindeki hükümdür. Buna göre yüzde kırkı aşan tutarlar, artış oranı yüzde 40’dan az olan belediyelere bu oranı aşmamak üzere dağıtılacaktır. Bakanlar Kurulu bu oranları iki katına kadar artırmaya veya kanuni haddine indirmeye yetkili olacaktır. Bu sayede, hem büyükşehirler arasında bir yeni mali tevzin oluşturulmuş hem de ortaya çıkacak beklenmedik vergi artışları için, Bakanlar Kuruluna yetki verilmiştir.

Madde 6- Bu madde ile denkleştirme ödeneği olarak yeni bir sistem ihdas edilmektedir. Bilindiği gibi, Mahalli İdareler Fonu ve Belediyeler Fonunun 4629 sayılı Kanunla kaldırılmasından sonra mahalli idarelere yardım yapmak amacıyla bazı bakanlık ve kuruluş bütçelerine konulan ödeneklerin dağıtımı sırasında uygulanan yöntemler kamuoyu vicdanını rahatsız etmekte ve belediye başkanlarının bu kaynaklardan bir miktar pay alabilmek için günlerce Ankara’da bakanlıklarda dolaşmalarına neden olmaktaydı. Ayrıca dağıtılan kaynakların bir kısmı amacı doğrultusunda kullanılmamakta ve kaynak israfına yol açılmaktaydı. Anılan sakıncaları ortadan kaldırmak amacıyla mahalli idarelere yardım yapılmak üzere çeşitli bakanlık ve kuruluş bütçelerine konulan ödenekler kaldırılmaktadır. Bunun yerine, Maliye Bakanlığı bütçesine “denkleştirme ödeneği” adı altında ödenek konulması ve bu ödeneğin İller Bankası aracılığıyla mart ve temmuz aylarında iki eşit taksit halinde dağıtılması öngörülmektedir.

Ayrılan ödeneğin yüzde 60’ının nüfusu 5.000’e kadar olan belediyelere, yüzde 40’ının ise nüfusu 5.001 – 9.999 arasında olan belediyelere eşit şekilde dağıtılması öngörülmektedir. Bu dağıtım sistemi ile nüfusunun az olmasından dolayı yetersiz kaynak alan küçük belediyeler rahatlatılmak istenmiştir. Diğer yandan, yapılan düzenleme ile bakanlıklar ile diğer kuruluşların bütçelerine mahalli idarelere yardım yapılmak üzere her ne ad ile olursa olsun ödenek konulması yasaklanmakta ve kaynakların siyasi, bölgesel ve kişisel tercihlerle dağıtımının önüne geçilmek istenmektedir.

Madde 7- Bu madde kapsamında, belediyelere gönderilecek paylardan yapılacak kesintiler konusunda temel hükümler ihdas edilmektedir. Öncelikle, il özel idareleri ve belediyelere, genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından ayrılacak paylar ile bu Kanunda ve diğer Kanunlarda bu idarelere verilmesi öngörülen payların vergi hükmünde olduğu ifade edilmiştir. Bu çerçevede, genel bütçeden gönderilen payların hukuki çerçevesi çizilmiş ve bu gelirlerin, 5393 sayılı Belediye Kanununun 15 inci maddesinin son fıkrasındaki, “Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez”. hükmü uyarınca haczedilmesinin önlenmesi amaçlanmıştır.

Yapılacak kesintiler bakımından ise, il özel idareleri ve belediyeler ile bu idarelere bağlı kuruluşların, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip edilen Devlete olan borçları, 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında tanımlanan Hazine alacağı niteliğindeki borçları, İller Bankasına olan borçları ile sosyal güvenlik kuruluşlarına olan borçlarına karşılık, bu idareler adına her ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden ayrılacak tutarların, alacaklı idarelerin talebi üzerine, ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesinti yapılarak alacaklı idarelere ödenmesi benimsenmiştir.

Madde metninde yapılan başka bir düzenleme ise, sosyal güvenlik primleri ile emekli kesenekleri ödenmesi konusunda yeni bir düzenleme getirmektedir. Buna göre, il özel idareleri ve belediyeler ile bunların bağlı kuruluşları tarafından kanuni süresinde bildirilen sosyal güvenlik primleri ile emekli kesenekleri, bu primlere ait bildirimin verildiği aya ilişkin olarak, mahalli idareler adına genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paydan, bu madde uyarınca yapılacak tüm kesintilerden önce ve ikinci fıkraya göre yapılacak kesinti oranına bağlı olmaksızın, ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesilerek ilgili idarelere aktarılacaktır. Bu şekilde tahsil edilen primler, vade tarihinde tahsil edilmiş sayılacak ve kesinti yoluyla tahsil edilemeyen primlerin, kesintinin yapılması gereken ay içinde ilgili idareler tarafından ödenmesi halinde bu şekilde tahsil edilen tutara ayrıca gecikme zammı hesaplanmayacaktır.

Ayrıca, yapılacak kesintilerin oranlarını alacakların nev'ine göre ayrı ayrı veya topluca belirlemeye, kesinti ve mahsup işlemlerine ilişkin diğer usul ve esasları tespit etmeye Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir.

Görüldüğü gibi, mahalli idarelere genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar ile bu Kanunda öngörülen diğer paylardan sadece kanunlarda öngörülmesi halinde kesinti yapılması; kesinti miktarının faiz ve anapara dahil olmak üzere söz konusu payların hiçbir surette yüzde 40'ını geçmemesi hüküm altına alınmaktadır. Görüldüğü gibi, yapılan bu düzenleme ile, mahalli idarelerinin gelirlerinden siyasi tercihlere göre kesinti yapılması engellenmiş ve mahalli hizmetlerin kesintisiz olarak sunulmasını sağlayacak asgari bir gelirin güvence altına alınması amaçlanmıştır.

Madde 8- Bu madde ile yürürlükten kaldırılan mevzuat hükümleri düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler kapsamında pay matrahını daraltıcı mevzuat hükümleri de ilgili kanunların metninden çıkartılmıştır. Bilindiği gibi, 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanunun ek 3 üncü maddesine göre, mahalli idarelere verilecek payların matrahına esas miktar, genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamından vergi iadeleri düşüldükten sonra kalan kısmı ifade ediyordu.

Ancak, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun 17 nci maddesi ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 39 uncu maddesinde yapılan değişikliklerle, pay matrahının kapsamı daraltılmış idi. Bu madde kapsamındaki düzenlemelerden sonra söz konusu kısıtlamalar kalkmış olacaktır. Böylece, 4760 ve 6802 sayılı kanunlarda yapılan bahse konu değişikliklerden sonra; petrol ürünleri üzerinden alınan özel tüketim vergisinin tamamı, motorlu taşıtlardan alınan özel tüketim vergisinin yüzde 28'i, alkollü ve gazlı içeceklerden alınan özel tüketim vergisinin yüzde 60'ı; Özel İletişim Vergisi, Şans Oyunları Vergisi ve Özel İşlem Vergisinin tamamı havuza dahil edilmiş olacaktır. Bu çerçevede, vergi iadeleri hariç olmak üzere pay matrahına dahil edilmeyen bu gelirler pay hesabına dahil edilmekte ve pay havuzu büyütülmektedir.

Bu madde kapsamında yapılan bir diğer düzenleme ile de, diğer mevzuatta, 277 sayılı 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ile Diğer Kanunlarla Belediyelere Verilen Payların Belediye Vergi ve Resimleri Hükümünde Olduğuna Dair Kanun ve 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanuna yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılması hüküm altına alınmıştır.

Geçici Madde 1- 13/1/2005 tarihli ve 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun hükümleri uyarınca kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün taşra teşkilâtının devrinden dolayı bu devirlerin yapıldığı büyükşehir belediyeleri ve il özel idarelerine beş yıl süre ile ilave ödenek verilmesi ve bu sürenin Bakanlar Kurulu kararı ile beş yıla kadar daha uzatılabilmesi öngörülmektedir.

Geçici Madde 2- Bu madde kapsamında büyükşehir belediyelerine, tüzel kişiliği ilk mahalli idareler genel seçimlerinde sona erecek olan ilçe ve ilk kademe belediyelerinden pay verilmesi düzenlenmiştir. Bilindiği gibi, 22/3/2008 tarihli ve 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun hükümlerine göre tüzel kişiliği kaldırılan ilçe ve ilk kademe belediyeleri, ilk genel mahalli idareler seçimlerine kadar faaliyetine devam edecek ve genel bütçe vergi gelirlerinden pay almaya da devam edecektir. Dolayısıyla, bu ilçe ve ilk kademe belediyelerine genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden ayrılan payların %30'u, büyükşehir belediyelerine gönderilmeye devam edilecektir.

Madde 9- Yürürlük maddesinde yer verilen düzenleme ile, Kanun; 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasının, 1/7/2009 tarihinde yürürlüğe girmesi amaçlanmıştır. Böylece, il özel idareleri ve belediyeler ile bunların bağlı kuruluşları tarafından kanuni süresinde bildirilen sosyal güvenlik primleri ile emekli keseneklerinin, bu idareler adına genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paydan kesilmesi işlemine 1/7/2009 tarihinden sonra geçilmesi amaçlanmıştır.

Madde 10- Yürütme maddesidir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No.: 2/241

10/6/2008

Karar No.: 26

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 21/5/2008 tarihinde sunulan ve Başkanlıkça aynı tarihte tali komisyon olarak İçişleri Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Nihat ERGÜN ve 16 Milletvekilinin (2/241) esas numaralı “İl özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi”, Komisyonumuzun 29/5/2008 ve 3/6/2008 tarihlerinde, Hükümeti temsilen İçişleri Bakanı Beşir ATALAY ile İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı ve İller Bankası Genel Müdürlüğü temsilcilerinin katılımlarıyla yaptığı 49 uncu ve 50 nci birleşimlerinde incelenip, görüşülmüştür.

Bilindiği gibi, yerinden yönetim topluma sunulacak bazı hizmetlerin merkezi idare teşkilatı içinde yer almayan ve merkezi idare hiyerarşisine tabi olmayan kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesidir. Yerinden yönetim sisteminin belli bir yöre itibarıyla uygulanması sonucu ortaya çıkan yerel yönetimler veya mahalli idareler; il, belediye ve köy olmak üzere üç ayrı kamu tüzel kişiliğinden oluşmaktadır. Genellikle özerklik temelinde ve yerinden yönetim ilkesine göre örgütlenen bu kuruluşların başında mahalli idareler gelmektedir. Mahalli idareler diğer yerinden yönetim kuruluşlarından farklı olarak belli bir coğrafi alanda yerel kamu hizmetleri sunumunda genel yetkili kuruluşlar durumundadır. İnsanların bir arada yaşamalarından kaynaklanan ortak ihtiyaçların giderilmesini amaçlayan, fayda ve zararları genelde bu alan dışına taşmayan ve yerel ölçekte üretilmesi mümkün olan hizmetler mahalli müşterek hizmetler olarak tanımlanmaktadır. Gerek Anayasamız, gerekse Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartında mahalli idarelerin görevlerini düzenleyen hükümleri bu tür mahalli müşterek hizmetleri öngörmektedir. Ayrıca bu idarelerin, merkezden yönetim idarelerinden farklı olarak, devlet tüzel kişiliği dışında kamu tüzel kişiliğine sahip olmakla birlikte kendilerine özgü idareleri, ayrı mal varlığı ve bütçeleri bulunmaktadır.

Merkezi idare ile mahalli idareler arasındaki görev ve hizmet bölüşümü ulusal gelir kaynaklarından bu idarelerin alacakları payları belirlemektedir. Bu çerçevede yerel yönetimlerin özerkliği ve mali imkânları ile ülkelerin demokratik ve ekonomik yapılarının gelişmişliği arasında doğru orantı vardır. Yani, yerel idarelerin ülke ekonomisi içinde sahip oldukları pay, bu idarelerin gelişmişliklerinin bir ölçüsüdür. Dolayısıyla gelişmiş ekonomiye sahip tüm ülkelerde olduğu gibi yerel yönetimlerin gerek mali açıdan ve gerekse özerklik anlamında daha esnek yapıya sahip olmaları gerekmektedir.

Ülkemizde, mahalli idareler bütçelerine ilişkin hususlar, bu idarelerin teşkilat kanunlarının yanında diğer kanunlarla da düzenlenmiştir. İl özel idareleri ve belediyelerin teşkilat, görev ve yetkilerini düzenleyen mevzuatın değişme süreci incelendiğinde bu idarelerin gelir kaynaklarını düzenleyen mevzuatın sıklıkla değiştiği görülür. Bu kapsamda belediyelerin gelirlerine ilişkin ilk temel düzenleme 1914 yılında Rüsumu Belediye Kanunu ile yapılmış, daha sonra 1924, 1948 ve 1981 yıllarında çıkarılan çeşitli kanunlarla yasal düzenleme sürekli değişmiştir. Günümüzde ise belediyelerin

öz gelirleri 1981 yılında çıkarılan 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda, il özel idarelerinin öz gelirleri 4/3/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda düzenlenmiştir. Günümüzde mahalli idare gelirleri, öz gelirler ve merkezi bütçeden yapılan transferler olmak üzere başlıca ikiye ayrılmıştır. Belediyelerin öz gelirleri; vergiler, harçlar, harcamalara katılma payları ve ücretler şeklinde 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alanlara ilave olarak işletme ve teşebbüs gelirleri, ceza ve faiz gelirleri, belediye mallarının satışından veya kiralanmasından elde edilen gelirlerdir. Ancak mahalli idare gelirlerinin önemli bir kısmı, ülkemizde merkezi idareden mahalli idarelere transfer sistemi pay ayırma yöntemine dayandığı için merkezi bütçe vergi gelirlerinden bu idarelere yapılan transferlerden oluşmaktadır. Örneğin, il özel idare gelirlerinin yaklaşık yüzde 14,6'sının özel gelirlerden oluşmasına karşılık, yüzde 85,4'ü merkezi idare tarafından aktarılan gelirlerden oluşmaktadır.

Mahalli idarelerin gelir kaynakları 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu, 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu gibi çeşitli kanunlarla düzenlenmiştir. 2380 sayılı Kanuna göre genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden belediyelere yüzde 6, il özel idarelerine yüzde 1,12 oranında pay verilirken 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre büyükşehir belediyelerine kendi sınırları içinde toplanan genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtının yüzde 5'i pay olarak ayrılmakta, bu payın yüzde 75'i doğrudan verginin toplandığı büyükşehir belediyesine geri kalan yüzde 25'i ise havuzda toplanarak büyükşehir belediyelerine nüfus esasına göre dağıtılmaktadır. Diğer yandan, büyükşehir ilçe belediyelerine genel bütçe vergi gelirleri üzerinden ayrılan payın, yüzde 10'luk kısmı 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 13 üncü maddesinin (c) bendine göre su ve kanalizasyon idaresi için ve ayrıca yüzde 35'lik kısmı da 5216 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin (a) bendine göre büyükşehir belediyelerine aktarılmaktadır.

Ülkemizde nüfus gibi tek bir ölçüte dayalı olarak gerçekleştirilen transfer sistemi, belediye yönetimini, mali kaynakları ve performansı geliştirici yönde teşvik etmemekte, idareler arasında yatay ve dikey eşitliği sağlayamamaktadır. Mahalli idare harcamaları ile ödenen vergileri arasında yeterli bağ kuramayan transfer sisteminde yöneticiler, merkezi idare tarafından gönderilen kaynakları harcarken vergi ödeyen hemşehrilerine karşı özel bir sorumluluk hissetmemekte, hemşehrilerin de ödedikleri vergilerle belediye harcamaları arasındaki ilişkiyi kavramaları zorlaşmaktadır.

Mahalli idarelerin gelirlerine ilişkin mevzuat arasında bir bütünlüğün bulunmaması mükerrer hükümler ve eklenen geçici maddeler ile istisna ve muafiyetler uygulamada önemli sorun oluşturmuş, zaman içinde yapılan ekleme ve değişiklikler de bu kanunların kendi içlerindeki tutarlılığın kaybolmasına neden olmuştur.

Kamu yönetiminin yeniden yapılanması çerçevesinde özellikle son yıllarda gerçekleştirilen yasal düzenlemeler sonucunda mahalli idarelerin yetki, görev ve sorumluluklarında büyük ölçüde genişleme görülmektedir. Özellikle son birkaç yılda değişen ve gelişen kamu hizmeti anlayışı çerçevesinde gerek merkezi idareye ve gerekse mahalli idarelere yeni görevler düşmektedir. Bu doğrultuda gelişen ve değişen dünya konjonktürüne uyum sağlamak amacıyla ülkemizde de yerel idarelerin kanunlarında değişiklik yapılmak suretiyle bu idarelere yeni misyonlar yüklenmiştir.

Yerel yönetimlerin halka doğrudan hizmet sunan idareler olmaları nedeniyle daha kaliteli ve hızlı kamu hizmeti sunabilmeleri ve yüklenilen yeni görevleri yerine getirebilmeleri için mali imkânlarının geliştirilmesi zarureti ortaya çıkmıştır.

Kanun Teklifi ve gerekçesi incelendiğinde;

- Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamından, vergi iadeleri düşüldükten sonra kalan net tutar üzerinden; il özel idarelerine yüzde 1,15 oranında, illerin nüfusuna, yüzölçümüne, kırsal alan nüfusuna ve gelişmişlik endeksine göre; belediyelere yüzde 2,9 oranında, belediyelerin nüfusuna ve gelişmişlik endeksine göre; büyükşehir ilçe belediyelerine yüzde 2,65 oranında, büyükşehir ilçe belediyelerinin nüfusuna göre pay verilmesinin,

- Büyükşehir belediyelerine belediye sınırları içinde toplanan genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 5'i ile ilçe belediyelerine ayrılan payın yüzde 30'unun pay olarak ayrılmasının,

- Payların ilgili mahalli idarelere gönderilmesine ilişkin esasların belirlenmesinin,

- Maliye Bakanlığı bütçesine, belediyeler denkleştirme ödeneği adı altında nüfusu on bine kadar olan belediyelere, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden ilave pay verilmesine ilişkin olarak ödenek öngörülmesinin,

- İl özel idareleri ve belediyeler ile bu idarelere bağlı kuruluşların; Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre takip edilen devlet borçlarının, Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında tanımlanan Hazine alacağı niteliğindeki borçlarının, İller Bankasına olan borçları ile Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına olan borçlarının, ilgili idarelere aktarılması öngörülen pay üzerinden, alacaklı idarelere ödenmek üzere kesinti yapılmasına ilişkin esasların belirlenmesinin,

- İl özel idarelerine ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri üzerinden pay verilmesine ilişkin olarak yeniden düzenleme yapıldığından bu konuyla ilgili önceki düzenlemelerin ve söz konusu mahalli idarelere daha fazla pay verilebilmesi amacıyla ilgili vergi ve gider kanunu maddelerinin yürürlükten kaldırılmasının,

- Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün taşra teşkilatı için 2005 yılı Bütçe Kanununa konulan personel ve cari giderler kadar ödeneğin, beş yıl süre ile ödenebilmesini teminen Maliye Bakanlığı bütçesine konulmasına ilişkin esasların belirlenmesinin,

- 22/3/2008 tarihli ve 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile kaldırılan ancak ilk genel mahalli idareler seçimlerine kadar tüzel kişiliği devam edecek olan ilçe ve ilk kademe belediyelerine verilecek pay üzerinden büyükşehir belediyelerine pay verilmesinin,

öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Teklifin geneli üzerinde, Teklif sahibi ve Komisyon üyeleri tarafından;

- Gelişen çağın gereklilikleri çerçevesinde yeni kamu hizmeti türlerinin ortaya çıktığı, özellikle bu değişimle beraber yerel idarelere yeni görev ve sorumluluklar düştüğü, bu kapsamda son üç yılda değiştirilen mevzuatla birlikte ülkemizde de yerel idarelerin görev, yetki ve sorumluluklarının genişletildiği, bu nedenle belediyeler ile il özel idarelerinin daha fazla mali kaynağa ihtiyaç duyduğu,

- Yerel yönetim gelirlerinin; 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda sayılan vergiler, harçlar, harcamalara katılma payları ve ücretlere ilaveten işletme ve teşebbüs gelirleri, ceza ve faiz gelirleri, belediye mallarının satışından veya kiralanmasından elde edilen gelirler ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden verilen paylardan oluştuğu,

- Teklifte öngörülen asıl amacın, yerel idarelerin pay oranlarının artırılmasından ziyade pay havuzunun genişletilmesi suretiyle yerel idarelere verilen payın artırılması olduğu, bu kapsamda pay havuzunun yaklaşık % 30 oranında artırıldığı,

- Teklifte yürürlükten kaldırılması öngörülen mevzuatta pay dağıtımına esas olarak sadece nüfus kriterinin alındığı, yeni düzenleme ile daha adaletli ve eşit bir paylaşımın yapılabilmesi amacıyla kırsal alan nüfusu, il yüzölçümü ve Devlet Planlama Teşkilatı tarafından her yıl yayınlanacak gelişmişlik endeksi gibi yeni kriterlerin öngörüldüğü,

- İl özel idareleri ve belediyeler ile bu idarelere bağlı kuruluşların sosyal güvenlik primleri, emekli kesenekleri, gelir (stopaj) vergisi ve katma değer vergisinin kaynakta kesilme oranına getirilen üst sınırın düşürülmesinin faydalı olacağı, böylelikle yerel yönetimlere ek kaynak oluşturulacağı,

- Yerel idarelerin kamu idarelerine olan borçlarının ödenmesini teminen bu idarelere aktarılacak pay üzerinden yapılacak kesintiyle ilgili işlemlerin Maliye Bakanlığı tarafından yürütülecek olmasına rağmen, bu kesintiye ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisinin Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlar Konseyi'ne verilmesinin doğru olmadığı, bu usul ve esasların Maliye Bakanlığı tarafından belirlenmesinin daha uygun olacağı,

- Yerel yönetimlerin halka kaliteli ve hızlı bir hizmet sunabilmesi için yeterli kaynağının bulunması gerektiği, bu doğrultuda özellikle pay dağıtımında daha adil olunması için gerekli dikkat ve özenin gösterilmesinin demokrasinin yerele yayılması açısından önem arz ettiği,

- Turistik beldelerde, gerek yerli ve gerekse yabancı turistlerin yaz aylarında gelmesi nedeniyle nüfus artışı ile beraber ekonomik ve ticari anlamda kapasite artışı yaşandığı; ancak, belde gelirlerinin düşük olması nedeniyle yaz aylarında artan kamu hizmetlerini karşılamak için yeterli kapasitenin oluşturulmadığı, bu sorunun giderilmesi için söz konusu beldelerde yaz aylarında yaşanan nüfus artışına paralel mali kaynak aktarılmasının faydalı olacağı,

- Mahalli idarelerin görev ve sorumluluklarının genişletilmesine ilişkin yasal düzenlemenin yaklaşık üç yıl önce yapılmış olmasına rağmen, bugüne kadar bu idarelere kaynak aktarımına ilişkin herhangi bir düzenlemenin yapılmadığı, dolayısıyla görüşülen bu Teklifin geç kalmış bir düzenleme olduğu,

- Bazı büyükşehir belediyeleri ile aynı nüfusa sahip olan büyükşehir belediyesi olmayan belediyelerin, genel bütçe vergi gelirlerinden aktarılan paylarla ilgili olarak mağdur olduğu, il belediyelerinden daha az nüfusa sahip olmasına rağmen bazı büyükşehir belediyelerine daha fazla kaynak transferi yapılmasının söz konusu olduğu, bu uygulama ile belediyelerin gelişmişlik düzeyleri arasındaki farkın kapanmasının beklenemeyeceği,

- Büyükşehir belediyeleri ile il belediyelerine dağıtımı öngörülen payların kişi başına düşen gelir düşünüldüğünde de toplamda büyükşehir belediyelerine daha fazla pay düştüğünün görülebileceği, en azından bu belediyelerin kişi başına düşen gelirlerinin eşitlenmesi suretiyle daha adil ve eşit bir dağılım yapılabilceği,

- Büyükşehir belediye paylarının, kendi sınırları dâhilinde yapılan vergi tahsilâtı toplamı üzerinden yapılması yerine genel bütçe vergi tahsilâtı toplamı üzerinden dağıtılmasının daha adaletli olabileceği,

- Büyükşehir belediye sınırlarında toplanan özel tüketim vergilerinden akaryakıt vergisi ile özel iletişim vergisinin tek bir havuzda toplanıp nüfus esasına göre büyükşehir belediyelerine dağıtılmasının, büyükşehir belediyeleri ile diğer il belediyeleri arasındaki pay dağıtımındaki adaletsizliği azaltabileceği,

şeklindeki görüş ve temennileri müteakip, Hükümet tarafından yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Halkla doğrudan ilişkisi olan yerel idarelerin sunduğu kamu hizmetlerinin kalitesinin ancak yeterli mali kaynak ile artırılabilceğı; bu doğrultuda, bu idarelerin mali imkânlarının genişletilmesi için yoğun çalışmalara devam edildiğı,

- 2003'den sonra yapılan yasal düzenlemeler sonucu; görev, yetki ve sorumlulukları genişletilen yerel yönetimlerin kaynak gereksinimlerinin gittikçe arttığı; bu doğrultuda, yerel idarelerin mali imkânlarının artırılmasına yönelik düzenlemelerin yapılması ihtiyacının hâsıl olduğı,

- Nüfusu az ve dolayısıyla ticaret hacmi küçük olan belediyelerin gelişmişlik düzeyinin diğer belediyelere nazaran düşük kaldığı, bu durumun giderilmesi amacıyla denkleştirme ödeneğı adında söz konusu belediyelere ilave payın verilmesinin planlandığı, mevcut uygulamada nüfusu elli binin altında olan belediyelere yıllık yaklaşık 50 milyon YTL verildiğı, bu yeni düzenleme ile nüfus kriterinin on binin altına düşürüleceğı ve miktarın yıllık ortalama 200 milyon YTL'ye yükseltileceğı,

- Merkezi hükümete olan mali bağımlılıkların azaltılması ve mali genişleme sağlanması suretiyle yerel yönetimlerin güçlendirilebileceğı, güçlü yerel yönetimler ile kalitesi yüksek ve şeffaf hizmetlerin verilebileceğı, bugüne kadar gerçekleştirilen yasal düzenlemelerin bu anlayış çerçevesinde yapıldığı,

- Tüm yerel idarelere adaletli, eşit ve aynı ilkeler çerçevesinde hiçbir siyasi parti ayrımı gözetmeksizin mali destek verildiğı; bu doğrultuda, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden bu idarelere eşit pay verilebilmesi amacıyla yeni pay dağıtım kriterlerinin getirildiğı, bunun sonucunda yerel yönetimler arasındaki gelişmişlik farkının da azalacağı,

- Büyükşehir belediyelerinin toplam nüfusunun ülke genel nüfusunun yarısı olduğı; dolayısıyla büyükşehir belediyelerine, diğer belediyelere nazaran daha fazla pay ayrılmasının gerektiğı,

- Büyükşehir belediyeleri ile il belediyeleri arasındaki pay dağılımının sadece paydan kişi başına düşen gelir üzerinden yapılmasının doğru olmadığı, kamu hizmetinin kişi başı maliyetinin de düşünülmesi gerektiğı, büyükşehir belediyelerinde il belediyelerine nazaran daha fazla çevre kirliliğini önleme, trafik, karayolu yapımı ve alt yapı gibi çeşitli faaliyetlerinin bulunduğı, bu hizmetlerin yerine getirilebilmesi için büyükşehir belediyelerinin daha fazla finansmana ihtiyaç duydukları,

- Teklifin beşinci maddesinde yer alan, büyükşehir belediye paylarının bir önceki yılın aynı ayında tahakkuk eden tutarların yüzde 40'ından fazla olamayacağına yönelik hükmün yüzde 20 olarak değiştirilerek büyükşehir belediyeleri arasında adil ve eşit pay dağıtımının sağlanmasının uygun olacağı,

- Yeni düzenleme ile, 2007 yılı esas alındığında 2008 yılı için, il özel idarelerine yüzde 56 artışla yaklaşık 2.007.885.628 YTL, il belediyeleri de dâhil belediyelere yüzde 45 artışla 5.063.834.999 YTL, büyükşehir ilçe belediyelerine yüzde 50 artışla 2.915.197.424 YTL ve büyükşehir belediyelerine ise yüzde 58 artışla 9.569.811.670 YTL pay dağıtılmasının öngörüldüğü,

- Mevcut uygulama ile yeni düzenleme karşılaştırıldığında; kişi başına düşen pay miktarı belediyelerde 126 YTL'den 166 YTL'ye, il özel idarelerinde 19 YTL'den 25 YTL'ye ve büyükşehir ilçe belediyesi dâhil büyükşehir belediyelerinde 308 YTL'den 336 YTL'ye çıkacağı,

- Yerel idarelerin kamu kurumlarına olan borçlarının verilecek pay üzerinden kesinti yapılmak suretiyle ilgili alacaklı idarelere ödenmesinin bütçe disiplininin ve mali yönetimde akışkanlığın sağlanması açısından oldukça önemli olduğı,

ifade edilmiştir.

Teklifin;

- 1 inci maddesi aynen,

- 2 nci maddesi; ikinci fıkrasında belirtilen mahalli idare isimlerine açıklık getirilmesi; genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden büyükşehir dışındaki belediyelere % 2.85 oranında, büyükşehir ilçe belediyelerine ise %2,50 oranında pay ayrılmasını teminen fıkra geçiren oranların değiştirilmesi; üçüncü fıkrasında geçen "ilçe belediyelerine" ibaresinden önce gelmek üzere, uygulamada tereddütlere yol açılmaması amacıyla "büyükşehir" ibaresinin eklenmesi; il özel idarelerine ve belediyelere ayrılan pay dağıtımına esas nüfusun, her yılbaşında İçişleri Bakanlığı tarafından, Türkiye İstatistik Kurumundan alınan nüfus istatistikleri esas alınmak suretiyle ayrılma ve birleşme durumu dikkate alınarak yeni oluşturulan belediye nüfuslarının belirlenmesi ve Maliye Bakanlığı ile İller Bankasına bildirilmesi konusundaki usul ve esasları düzenleyen bir hükmün beşinci fıkra olarak maddeye eklenmesi suretiyle,

- 3 üncü maddesi; mevcut uygulamada büyükşehir belediyelerinin paylarının İller Bankası aracılığı olmaksızın doğrudan Maliye Bakanlığı tarafından aktarılması dikkate alınarak bu payların Maliye Bakanlığı tarafından ilgili büyükşehir belediyesine aktarılması işlemlerinin, İller Bankası için öngörülen prosedüre tabi tutulmaksızın, daha kısa sürede tamamlanmasını teminen birinci fıkra geçen "Maliye Bakanlığı ve" ibaresinin çıkarılması; il özel idareleri ile belediye paylarının iller bankasına aktarılmasını takip eden ayın en geç onuncu gününe kadar ilgili idarelere aktarılması amacıyla birinci fıkranın son cümlesinde yer alan "onuncu günü" ibaresinden önce gelmek üzere "en geç" ibaresinin eklenmesi suretiyle,

- 4 üncü maddesi; il özel idareleri sınırlarında bulunan köy sayılarının illerin gelişmişlik düzeyinde etkili olduğu gerekçesi ile pay dağıtım kriteri olan illerin nüfusuna göre belirlenen oranın yüzde 10 azaltılması, kalan yüzde 10'luk kısmın illerin köy sayısına göre dağıtılmasını öngören bir hükmün birinci fıkrasına yeni bir bent olarak eklenmesi ve eklenen yeni bent doğrultusunda diğer bentlerin teselsül ettirilmesi; ikinci fıkrasında yer alan ve birinci fıkranın (ç) bendine yapılan atıfların, birinci fıkradaki bentlerin teselsül ettirilmesinden dolayı "(d) bendine" şeklinde değiştirilmesi suretiyle,

- 5 inci maddesi; ikinci fıkrasında yer alan "Birinci fıkranın (b) bendine" ibaresinin birinci fıkra bent olmaması nedeniyle atıfta bulunulmak istenilen gelişmişlik endeksi miktarını karşılayacak şekilde "Birinci fıkraya" olarak değiştirilmesi; üçüncü fıkradaki "yüzde 2,65'lik" ibaresi ile dördüncü fıkradaki "yüzde 5'lik" ibaresi, 2 nci maddede Bakanlar Kuruluna verilen bu oranları iki katına kadar artırma veya kanuni haddine kadar indirme yetkisinin kullanılması halinde, uygulamada tereddütlere yol açılmaması amacıyla metinden çıkarılması; beşinci fıkrası dağıtılacak büyükşehir belediyesi paylarının bir önceki yılın aynı ayına göre tahakkuk eden tutarların yüzde 20'sinden fazla olamamasını ve bir önceki yılın aynı ayına göre aldığı paydaki artış oranı yüzde 20'den az olan belediyelere yapılacak dağıtımın ise nüfus esasına göre yapılmasını teminen %40 ibarelerinin %20 olarak değiştirilmesi suretiyle,

- 6 ncı maddesi; aynen,

- 7 nci maddesi; birinci fıkrası, anlama açıklık kazandırılması amacıyla redaksiyona tabi tutulması, il özel idareleri ve belediyeler ile bu idarelere bağlı kuruluşlara ait tüzelkişilerin borçlarının da maddede belirtilen borçlar kapsamına alınmasını teminen ikinci fıkraya "bağlı kuruluşların" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve bunlara ait tüzel kişilerin" ibaresinin eklenmesi; il özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden ayrılacak payların, bu idarelerin maddede belirtilen borçlarına karşılık yapılacak kesintiler ile cari dönemdeki vergi ve prim ödemelerine mahsuben kaynakta tahsil edilmesi suretiyle bu idarelerin söz konusu mali yükümlülüklerini zamanında yerine getirmelerini sağlamak amacıyla üçüncü fıkranın değiştirilmesi suretiyle,

- 8 inci maddesi (ç) ve (d) bentlerinin redaksiyona tabi tutulması suretiyle,

- Geçici 1 inci maddesi; mali durumu yetersiz olan belediyelerin kentsel ihtiyaçlarının karşılanması için İller Bankası tarafından yürütülen ve Teklifin yayımı tarihi itibarıyla İller Bankasının yükümlülüğündeki işlerin finansmanı amacıyla denkleştirme ödeneğinin % 30'unun beş yılı geçmemek üzere, bu işlere tahsis edilmesine yönelik bir düzenlemenin dördüncü fıkra olarak eklenmesi suretiyle;

- Geçici 2 nci maddesi; dağıtılacak büyükşehir belediyesi paylarının dağıtımında bir önceki yılın aynı ayına göre tahakkuk eden tutarlar esas alındığından, Özel Tüketim Vergisinin pay havuzuna dâhil edilmesi nedeniyle 2008 yılının Temmuz ayından sonraki dönem ile 2009 yılının Ocak ve Temmuz aylarında tahakkuk edecek payların büyükşehir belediyeleri arasında dengeli bir şekilde dağıtılması amacıyla (01/07/2008 - 31/12/2008) ve (1/1/2009 - 30/6/2009) dönemlerine ilişkin olarak tahakkuk edecek aylık büyükşehir belediyesi paylarının 2007 ve 2008 yıllarının aynı dönemine ilişkin olarak tahakkuk eden aylık tutarların yüzde 60'ından fazla olmamasına ve fazla olan tutarların ise artış oranı yüzde 60'tan az olan büyükşehir belediyelerine yüzde 60'lık oranı aşmamak üzere nüfus esasa göre dağıtılmasına yönelik bir düzenlemenin ikinci fıkra eklenmesi suretiyle,

- Yürürlüğe ilişkin 9 uncu maddesi; denkleştirme ödeneğine ilişkin hükmün 1/1/2009 tarihi itibarıyla yeni bütçe döneminde yürürlüğe girmesini teminen "6 ncı maddesinin birinci fıkrası 1/1/2009 tarihinde" ibaresinin eklenmesi suretiyle,

- Yürütmeye ilişkin 10 uncu maddesi aynen,

kabul edilmiştir.

Ayrıca, kanunların hazırlanmasında uygulanan esas ve usuller doğrultusunda Teklifin başlığı değiştirilmiş ve Teklifte yer alan bölümler metinden çıkarılmıştır.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Sait Açıba</i>	<i>M. Altan Karapaşaoğlu</i>	<i>Hasan Fehmi Kinay</i>
Afyonkarahisar	Bursa	Kütahya
		Bu raporun sözcüsü
Kâtip	Üye	Üye
<i>Süreyya Sadi Bilgiç</i>	<i>Necdet Ünüvar</i>	<i>Halil Aydoğan</i>
Isparta	Adana	Afyonkarahisar
Üye	Üye	Üye
<i>Sadık Badak</i>	<i>Mehmet Günal</i>	<i>İsmail Özgün</i>
Antalya	Antalya	Balıkesir
	(Muhalefet şerhi ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Osman Sali</i>	<i>Cahit Bağcı</i>	<i>Emin Haluk Ayhan</i>
Balıkesir	Çorum	Denizli
		(Muhalefet şerhim ektedir)

Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Yüksel</i>	<i>Necdet Budak</i>	<i>Alaattin Büyükkaya</i>
Denizli	Edirne	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Esfender Korkmaz</i>	<i>Bülent Baratalı</i>	<i>İbrahim Hasgür</i>
İstanbul	İzmir	İzmir
(Ayrışık oy)	(Ayrışık oy ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Harun Öztürk</i>	<i>Mustafa Özbayrak</i>	<i>Muzaffer Baştopçu</i>
İzmir	Kırıkkale	Kocaeli
(Karşı oy yazısı eklidir)		Bu raporun sözcüsü
Üye	Üye	Üye
<i>Mustafa Kabakcı</i>	<i>Mustafa Kalaycı</i>	<i>Ferit Mevlüt Aslanoğlu</i>
Konya	Konya	Malatya
	(Muhalefet şerhi ektedir)	(Ayrışık oy yazısı ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Ömer Faruk Öz</i>	<i>Erkan Akçay</i>	<i>Ali Er</i>
Malatya	Manisa	Mersin
	(Muhalefet şerhi ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Münir Kutluata</i>	<i>Kadir Tıngıroğlu</i>	<i>M. Mustafa Açıkalın</i>
Sakarya	Sinop	Sivas
(Muhalefet şerhim ektedir)		
Üye	Üye	Üye
Faik Öztrak	<i>M. Akif Hamzaçebi</i>	<i>Kerem Altun</i>
Tekirdağ	Trabzon	Van
(İmzada bulunamadı)	(Ayrışık oy yazısı ektedir)	
	Üye	
	<i>Abdulkadir Akgül</i>	
	Yozgat	

AYRIŞIK OY

1. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİ (ÜLKEMİZDE GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ)NDEN YEREL YÖNETİMLERE PAY VERİLMESİNİN GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

İster üniter yapıya isterse federal yapıya sahip olsun hemen hemen bütün ülkelerde merkezi yönetim gelirlerinden yerel yönetimlere pay aktarılmaktadır. Türk maliye literatüründe merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında gelir ve giderlerinin paylaşımına yönelik olarak kavramsal tartışma 1960'larda başlamıştır. Yerel yönetimler de kamu hizmetleri gördüğüne göre bu hizmetleri karşılayacak gelir kaynaklarının olması gerekir. Bu yönetimlere tahsis edilmiş olan gelirlerin onlara verilmiş olan görevleri karşılayacak düzeyde olması gerekir. İşte bu noktada gelir kaynaklarının, ya da ülkenin gelir kapasitesinin merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında paylaştırılması sorunu ortaya çıkar.

Bu sorun sadece ülkemizde değil diğer ülkelerde de kamu maliyesinin önemli alanlarından biridir.

Hizmetlerin paylaşılmasına paralel olarak gelirin paylaşılması sorunu ciddi bir sorundur. Bu sorunu sadece genel bütçenin vergi gelirlerinin belirli bir kısmının belediyelere basit bir işlemle aktarılması olarak görmemek gerekir. Gelir paylaşımının dayanacağı esaslar ülke gerçeklerine, vatandaşların ihtiyaçlarına uygun olarak tespit edilmez ise bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da sorunu sürekli tartışırız.

Maliye literatüründe merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında gelir ve giderlerin bölüşümü 1960'lı yıllarda "mali tevzin" başlığı altında ele alınmıştır.

"Tevzin" denkleştirme ya da dengeleme anlamına gelmektedir. Bu terime karşılık olarak diğer ülkelerde benzer veya farklı kavramlar kullanılmaktadır. Mali tevzin teriminin İngilizce karşılığı olarak kullanılan "intergovernmental fiscal relations" deyimini aslında federal devletler için geçerli olabilecek iki kademeli mali ilişkileri kapsayacak bir terimdir. Bu terim yerine 1950'li yıllardan itibaren "fiscal federalism" deyimini kullanılırken, İngiltere'de gelirin bölüşümü "revenue sharing" deyimini kullanılmaktadır.

Literatürde merkezi yönetimle yerel yönetimler arasındaki ilişki değerlendirilirken yerel yönetimlerin özerkliği ya da mali gücü, genellikle gelir bağlamında ele alınmakta, ancak bu idareler kamuoyunda daha çok hizmet ve harcamalarıyla ön plana çıkmaktadır. Yani gelir bölüşümünün arka planında hizmetlerin bölüşümü/paylaşımı vardır.

Dolayısıyla mali tevzin içeriği itibarıyla gelirler (hatta kaynaklar) ile birlikte hizmetlerin bölüşümünü ele almaktadır. Esasen kaynakların/gelirin bölüşümü hizmetlerin bölüşümüne paralel olarak yapılacaktır. Bugün mali tevzin kavramı yerine "mali denkleştirme", "mali dengeleme" veya sadece gelirlere yönelik olarak "gelirin bölüşümü/paylaşımı" kavramları kullanılmaktadır.

"Mali tevzin" kavramı çerçevesinde halen merkezi yönetimden yerel yönetimlere yapılan kaynak aktarımının önemli sorunları bulunmaktadır.

1. Nüfus kriteri tek başına objektif bir ölçüt değildir.

Yürürlükteki yasa belediyelerin genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları payların sadece nüfus kriterine göre dağıtılması esasını benimsemiştir. Nüfus ilk bakışta objektif bir kriter gibi gözükmesine rağmen bölgeler arası gelir eşitsizliklerini gidermede yeterli değildir. Bu nedenle sadece nüfus esasına dayalı olarak yapılan dağıtımın eşitlik ilkesine uygun olduğunu söylemek mümkün değildir.

Gelişmişlik düzeyi ile gelir düzeyi yönlerinden bölgeler ve iller (belediyeler) arasında var olan önemli farklılıklar, halen nüfus esasına dayalı olarak yapılan dağıtımın eşit olmadığını gösterir.

Nüfus kriteri ayrıca değişken nüfuslu Antalya, Alanya, Bodrum, Marmaris, Didim gibi turizm bölgeleri ile Eminönü, Taksim gibi iş ve ticaret bölgeleri için de objektif bir kriter olma özelliğine sahip değildir.

Bu nedenle yerel yönetimlere yapılan mali yardımların ideal olarak;

- Gelir kapasitesindeki farklılığı,
- Gelir eşitsizliğini,
- Bölgeler arası gelişmişlik farkından kaynaklanan ihtiyaç farklılığını,
- Beldenin mevsimler ile gece-gündüz arasındaki nüfus farklılığından kaynaklanan sorunlarını giderici nitelikte olması gerekir.

2. Nüfus kriteri yanında başka kriterlerin de sisteme dahil edilmesi gerekir.

Yukarıda belirtilen sorunları aşabilmek için nüfus kriteri yanında başka kriterlerin de sisteme dahil edilmesi uygun olur. Maliye tarihimizde buna ilişkin bir örnek de vardır. 1989 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nda payların dağıtılmasında nüfus kriteri yanında

- kalkınmışlık derecesi
- mali kaynaklar
- coğrafi konum
- turistik oluşum

gibi yeni ölçütler getirilmişti. Bu ölçütleri sonraki yılların düzenlemelerinde göremiyoruz.

3. Merkezi bütçeden yerel yönetimlere kaynak aktarımı bölgelerarası eşitsizlikleri gidermede bir politika aracı olarak kullanılabilir.

Bilindiği gibi bütçelerin klasik fonksiyonları yanında başka fonksiyonları da vardır. Bütçeler gelirin yeniden dağıtılmasının aracıdır. Gelir yeniden dağıtılırken gelir eşitsizlikleri giderilebilir. Bunun başlıca iki aracı vardır.

- Vergi Politikaları
- Harcama Politikaları

Ancak anılan araçların yanında başka araçların da kullanılması mümkündür. Nitekim diğer ülkelerde merkezi bütçeden yerel yönetimlere yapılan yardımlar gelir eşitsizliklerini gidermede bir araç olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde de bütçeden belediyelere yapılan mali yardımlar bölgelerarası gelir farklılığını gidermede bir araç olarak kullanılabilir. Bunun için yukarıda belirtilen kriterlerin nüfus kriterine ilave olarak sisteme dahil edilmesi gerekir. Bu kriterlere de sahip olan bir sistemin bölgelerarası eşitsizlikleri gidermede bir politika aracı olarak kullanılması mümkündür.

Bu nedenle bölgeler arasındaki ihtiyaç ve yerel vergileme/gelir kapasitesindeki farklılıklar mali yardım dağıtımında mutlaka dikkate alınmalıdır. Bu çerçevede mali yardım sisteminin belediyelere yükümlülüklerini yerine getirmek için yeterli gelir sağlamak gibi belirlenen amacının yanı sıra, mali kapasite farklılıklarını da telafi/tazmin eder nitelikte olması gerekir. Mali kapasite denkleştirmesi şüphesiz çok kolay bir iş değildir. Ancak en azından bireylerin yerel yönetimlerin sunduğu kamu hizmetlerinden elde ettikleri faydanın bölgelerarası/beldelerarası kıyaslamalarda bir denge içerisinde olması gerekir.

Buna "yatay mali denklik" denilmektedir. Daha özet bir şekilde ifade edecek olursak; yatay mali denklik bir ülke sınırları içerisinde farklı bölgelerdeki belediyelerin gelir kaynakları ve harcama sorumlulukları arasındaki dengeyi tarif eder. Gelir ve harcama düzeyindeki farklılıklar bölgeler ara-

sında net mali faydada farklılıklara neden olduğu için yatay mali dengesizlikler ortaya çıkar. İllerin (beldelerin) gelir seviyelerindeki farklılıklar belediyelerin sahip oldukları vergi tabanlarından gelir elde etme düzeyini belirlemektedir.

Hakkari, Ağrı gibi emlak vergisi geliri ülke ortalamasının altında olan belediyelerin, bırakalım İstanbul, Ankara gibi illeri Denizli, Aydın gibi ortalamanın üstünde emlak vergisi gelirine sahip olan belediyeler gibi topluma yerel mal ve hizmet sunması mümkün değildir.

Aynı şekilde belde belediyelerinin çok büyük bir kısmının emlak vergisi geliri ihmal edilecek düzeylerdedir. Bu belediyelerin kendi öz gelirleri ile vatandaşın yeterli hizmeti sunması mümkün değildir.

Gelişmişlik seviyesi, gelir kapasitesi ve nüfus yönlerinden bölgeler ve iller arasındaki farklılıklar belediyelerin sunduğu mal ve hizmetlerin dağılımında eşitsizliklere yol açar. Sonuçta bu durum ülke genelinde, bu mal ve hizmetlerden fayda sağlayan kişiler arasında da eşitsizliğe yol açar.

Bu nedenle yerel yönetimlerin gelir kaynakları ile harcama yönünden ihtiyaçlar arasındaki farklılıkları dengelemek gerekir. Kurulacak sistemin temel mantığının bu olması gerekir.

2. TEKLİFİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. Genel Olarak

Teklif ile İl Özel İdareleri ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi düzenlenmektedir. Bu çerçevede konuya ilişkin olarak halen yürürlükte olan 02.02.1981 ve 2380 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması, bunun yerine yeni esasların yürürlüğe girmesi öngörülmektedir.

Teklifin mevcuda kıyasla getirmiş olduğu üç yenilik vardır.

1. Genel bütçe vergi gelirlerinden yerel yönetimlere aktarılan payın artırılması,
2. Payların dağıtımında nüfus kriteri yanında gelişmişlik endeksinin de dikkate alınması,
3. Nüfusu 10.000'in altında kalan belediyelerin gelirlerinin iyileştirilmesi amacıyla "mali denkleştirme" adı altında bir mekanizmanın getirilmesi,

Teklifin anılan konulardaki olumlu düzenlemelerine rağmen adaleti sağlaması söz konusu değildir. Teklif iyileştirme yönünde bazı düzenlemeler yaparken objektif olmayan bazı düzenlemelere de yer vermiş, bazı belediyeler için adeta özel düzenlemeler getirmiştir. Teklif önemli bazı konularda eksik düzenlemelere sahip olup, adaletsiz sonuçlar yaratacaktır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Teklif geneli itibarıyla genel bütçe vergi gelirlerinden yerel yönetimlere aktarılan payın artırılmasını düzenlemektedir. Artırım, yürürlükteki bazı yasaların Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) ile Özel İletişim Vergisi (ÖİV) hasılatından yerel yönetimlere pay verilmesini engelleyen hükümlerinin yürürlükten kaldırılması yoluyla yapılmaktadır.

Teklif ile vergi gelirlerinden yerel yönetimlere ayrılmakta olan payın oranı artırılmaktadır. 2007 yılı rakamlarına göre genel bütçe vergi gelirlerinin %8.5'i yerel yönetimlere aktarılmıştır. Teklif bu oranın 2007 yılı için %11.7 olmasını öngörmektedir.

Halen yürürlükte olan 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel idarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ile 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununa göre bazı vergi gelirlerinden belediyelere pay verilmemektedir. 4760 sayılı Kanunun 17 nci maddesine göre akaryakıt ürünlerinden tahsil edilen ÖTV hasılatının tamamı,

motorlu taşıtların iktisabından tahsil edilen ÖTV hasılatının % 28'i, alkollü içecekler ile tütün maddelerinden tahsil edilen ÖTV hasılatının da % 60'ından yerel yönetimlere pay verilmemektedir. 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunun 39 uncu maddesine göre de Özel İletişim Vergisi hasılatından yerel yönetimlere pay verilmemektedir.

Teklif anılan hükümlerin yürürlükten kaldırılarak söz konusu vergiler hasılatından yerel yönetimlere pay verilmesini imkan dâhiline sokmaktadır.

Ancak, Teklifin büyükşehir belediyelerine büyükşehir belediye sınırları içerisinde tahsil edilen vergi gelirlerinin % 5'inin (% 70'i doğrudan, % 30'u havuz kanalıyla) verilmesi yönündeki düzenlemesi karşısında anılan düzenlemeler adil bir sonuç yaratmayacaktır. ÖTV ve ÖİV'ne ilişkin olarak yürürlükten kaldırılması öngörülen düzenlemeler nedeniyle büyükşehir belediyelerine aktarılan payın artırılması sonucunda bazı büyükşehir belediyelerinin payları diğerlerine kıyasla önemli ölçüde artmış olacaktır. Teklifin 5 inci maddesinin (5) numaralı fıkrasındaki düzenleme bu sakıncayı gidermeye yönelikse de teklife komisyon görüşmeleri sırasında eklenen bir başka madde ile adaletsizliğin ortadan kaldırılması mümkün olmayacaktır.

5 inci maddenin (5) numaralı fıkrası şöyledir: "2 nci maddenin üçüncü fıkrasına göre ayrılan ve bu maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarına göre dağıtılan büyükşehir belediye payları, bir önceki yılın aynı ayında tahakkuk eden tutarların yüzde 20'sinden fazla olamaz. Fazla olan tutarlar, artış oranı yüzde 20'den az olan büyükşehir belediyelerine bu oranı aşmamak üzere, nüfus esasına göre dağıtılır. Bakanlar Kurulu bu oranı bir katına kadar artırmaya veya kanuni haddine indirmeye yetkilidir." Bu hükümde yer alan yüzde 20'lik oran Teklif metninde yüzde 40'tır. Eleştirilerimiz üzerine yüzde 40'lık oran yüzde 20 olarak düzeltilmek suretiyle bir adalet sağlanmış gibi gözüke de gerçek öyle değildir. Komisyon görüşmeleri sırasında Teklife eklenen Geçici Madde 2 ile Büyükşehir belediyelerinin 1.7.2008 tarihinden itibaren alacakları payın bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 60 düzeyinde artırılması öngörülmüştür. Buna göre yukarıda belirtilen yüzde 20'lik sınır yüzde 60'lık artırım yapıldıktan sonra uygulanacaktır. Bu düzenlemenin adaletle hiçbir ilgisi yoktur.

Ayrıca ÖTV ve ÖİV'nden belediyelere pay verilecek olmasının yaratacağı sorunları önlemek amacıyla getirildiği söylenen bu sınır bir büyükşehir belediye sınırları içinde vergi kapasitesinin (ÖTV ve ÖİV hariç) diğer büyükşehir belediyelerine kıyasla daha yüksek oranda artmasından kaynaklanacak pay artışını da önleyici niteliktedir.

Bunun yerine adalete uygun başka bir model kurmak mümkündür. Halen yerel yönetimlere pay verilmeyen ÖTV ile ÖİV hasılatından Teklifte olduğu gibi bu vergilerin tahsil edildiği büyükşehir belediyelerine pay vermek (% 70'i doğrudan büyükşehir belediyesine, % 30'u havuza) yerine bu vergilerin hasılatının yüzde 5'ini büyükşehir belediyeleri havuzuna koymak suretiyle büyükşehirlere dağıtılmasını sağlamak daha doğru olur. Böyle bir düzenlemeye gidilmesi halinde 5 inci maddedeki yüzde 20'lik sınırlamaya da gerek kalmayacaktır.

Teklifte turistik yörelerdeki belediyelerin kış ve yaz mevsimleri arasındaki nüfus farklılığından kaynaklanan sorunları dikkate alınmamıştır. Didim, Bodrum, Marmaris Alanya, Antalya ve daha bir çok turistik beldemizde kış ve yaz nüfusu arasında ciddi farklar vardır. Örneğin, kış nüfusu 30.000 olan Marmaris'in yaz nüfusu 250.000'dir. 30.000 nüfusa göre kurgulanmış bir pay dağıtım sistemi ile yazın 250.000 kişinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek hizmeti sunmak mümkün değildir. Teklif bu türdeki belediyelerimizi görmezlikten gelmektedir.

Teklifin 7 nci maddesinin (5) numaralı fıkrasında yerel yönetimlerin vergi borçlarına yönelik olarak yapılacak kesinti ve mahsup işlemlerine ilişkin usul ve esasların tespiti konusunda Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan'ın yetkili kılınması doğru değildir. Bu düzenleme vergi borçlarının takip ve tahsili konusunda 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yetkili olan Maliye Bakanlığı ile ona bağlı vergi dairelerinin yetkisinin ortadan kaldırılması anlamındadır. Düzenleme hukuki olmadığı gibi hiçbir mantığa da dayanmamaktadır.

2.2. Mevcut Uygulama ve Kanun Teklifi çerçevesinde Transferlerin Büyükşehir ve Diğer Belediyeler Arasında Paylaşımının Değerlendirilmesi:

Pay dağıtımına esas toplam nüfus : 59.225.114

BŞB sınırları içindeki nüfus : 31.838.960

Diğer il ve ilçelerdeki nüfus : 27.386.154

Adrese dayalı nüfus sayımı sonuçlarına göre pay dağıtımına esas nüfusun BŞB sınırları içinde yaşayan nüfus ile BŞB sınırları dışında yaşayan nüfusun oransal ve pay dağıtımı açısından değerlendirmesi:

- BŞB sınırları içinde yaşayan nüfusun toplam pay dağıtımına esas nüfusa

oranı: $31.838.960/59.225.114 = \%53,76$

- BŞB sınırları dışında yaşayan nüfusun pay dağıtımına esas nüfusa oranı:

$27.386.154/59.225.114 = \%46,24$ 'tür

2.2.1. Mevcut uygulamada 2007 yılında yapılan transferlerin oransal durumu:

Uygulamada;

- BŞB sınırları içinde olan belediyelere yapılan transferlerin toplam transferlere oranı $\%69,5$,

- BŞB sınırları dışında olan belediyelere yapılan transferlerin toplam transferlere oranı: $\%30,5$ 'tir.

2.2.2. Kanun Teklifine göre 2007 ve 2008 yıllarında yapılması öngörülen transferlerin oransal durumu:

- 2008 yılı verileri esas alındığında teklife göre: BŞB sınırları içinde olan belediyelere yapılan transferlerin belediyelere yapılması öngörülen toplam transferlere oranı $\%71$,

- 2008 yılı verileri esas alındığında teklife göre BŞB sınırları dışında olan belediyelere yapılması öngörülen transferlerin toplam transferlere oranı $\%29$ 'dur.

Bu oranlar 2007 yılı verilerini teklife göre değerlendirdiğimizde sırasıyla $\%70,27$ ve $\%29,33$ 'tür. Yani 2008 yılı için hesaplanan oranlarla hemen hemen aynıdır.

2.2.3. Değerlendirme:

Kent (belediye) nüfusunun $\%53,76$ 'sı BŞB sınırları içinde yaşamaktadır. Yani, bunun anlamı BŞB sınırları içinde yaşayan pay dağıtımına esas nüfusun $\%53,76$ 'sının, toplam transferlerin $\%71$ 'ini alacağıdır.

Buna karşılık BŞB sınırları dışında yaşayan pay dağıtımına esas nüfusun $\%46,24$ 'ü ise toplam transferlerin $\%29$ 'unu alacaktır. Bu rakamlar mevcut sistemde dengesiz/adaletsiz bir yapı olduğunu göstermektedir. Şüphesiz büyükşehirlerin sorunlarının ölçeği, bu yerlerde sunulan kamu hizmetlerinin maliyeti diğerlerinden çok daha yüksektir. Arada bir fark olması doğaldır. Ancak makasın bu kadar açık olmaması veya en azından daha da açılmaması gerekir.

Bu oranlar, yukarıda da belirtildiği gibi, mevcut uygulamada BŞB sınırları içindeki belediyeler için %69,5, BŞB sınırları dışındaki belediyeler için %30,5'tir.

Mevcut durum ile Teklif, karşılaştırıldığında, yeni transfer sisteminin, BŞB bulunan illerin lehine, diğer illerin aleyhine (%30,5 - %29,33 =) % 1, 17 oranında transfer sisteminde bir bozulma yaratacağını göstermektedir. Görüldüğü gibi makas açılmaktadır.

Teklifle yerel yönetimlere yapılan transferlerin ortalama %30 oranında artırılması yerel yönetimler açısından olumludur. Ancak bu artışın BŞB'lerinde %30,5, diğer belediyelerde ise yaklaşık %25 oranında olması öngörülmektedir. Yani merkezi yönetim bütçesinden yapılan transferlerdeki artış daha çok BŞB lehine kullanılmış olmaktadır.

Böyle bir durum uygulanmak istenen politikanın şehirler ve bölgeler arasındaki gelir ve gelişmişlik farklılıklarını gidermeye yönelik olmadığını göstermektedir. Oysa maliye politikasının temel amacı gelirin yeniden dağıtılması ilkesi çerçevesinde transferleri bölgeler ve şehirler arasındaki gelir ve gelişmişlik farklılıklarını gidermek olmalıdır. Buna göre yapılması gereken az gelişmiş bölgelerde kendi öz gelirini yaratma/artırma potansiyeli zayıf olan belediyeleri, mali olarak diğer belediyelere göre biraz daha fazla desteklemek olmalıdır.

M. Akif Hamzaçebi

Trabzon

Esfender Korkmaz

İstanbul

Bülent Baratalı

İzmir

Ferit Mevlüt Aslanoğlu

Malatya

MUHALEFET ŞERHİ

İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun Tasarısı kısa bir süre önce Komisyonunda görüşülmeye başlanmış ve Tasarı ile ilgili alt komisyon oluşturularak alt komisyon üyeleri belirlenmiştir. Alt Komisyon çalışmalarına başlamadan konuya ilişkin Tasarı geri çekilmiştir. Tasarıya ilişkin görüşmeler sırasında, Tasarıya önem verildiği bu nedenle acilen yasalaşmasının istenmesi dolayısıyla vatandaşlardan doğrudan alınacak vergilerden vazgeçilmesi ve sadece Genel Bütçeden ayrılacak paylara ilişkin düzenlemelerin gerçekleştirilmesi hususunun dikkate alınması gerektiği de ifade edilmiştir. Bu gelişmelerden sonra İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi iktidar mensubu milletvekilleri tarafından sunulmuş ve Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmüştür. Teklifin genel gerekçesi incelendiğinde yapılan rakamsal değerlendirmelerin en son 2000 yılına ait olduğu görülmektedir. Ayrıca mahalli idarelerin borçlarına ilişkin değerlendirmelere yer verilmemesi de dikkat çekicidir. Aynı hususların daha önce hükümet tarafından getirilen Tasarıda da benzer şekilde yer alması İktidar partisi tarafından konuya verilen önemin kavranması açısından dikkat çekicidir.

Diğer taraftan, defalarca talep edilmesine rağmen 2007 Yılına ait verilerin yürürlükteki gerçekleşen mevzuat ve yeni teklifteki şekliyle mukayese edilebilmesini sağlayacak veriler maalesef halen Komisyon Üyelerine ulaştırılmamıştır. Bu husus Hükümetin konuya verdiği önemi göstermesi açısından da dikkat çekicidir.

Hükümet ve teklif sahipleri kendi parti mensubu belediye başkanlarının haksızlıklar karşısında uyarılarını da dikkate almamışlardır. İktidar partisi belediye başkanlarının “teklifin mevcut haliyle kanunlaşması halinde anayasa ve hukukun eşitlik, adalet ilkelerine Anayasanın 127. maddesindeki “Mahalli idarelere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır” hükmüne aykırı olacaktır.” demeleri bile dikkate alınmaya değer görülmemiştir. Bu teklif, halen var olan eşitsizliği gidermek yerine daha da arttırmaktadır. İçişleri Bakanlığının verilerinin Komisyon üyelerine dağıttıkları Tablolardan anlaşıldığı kadarıyla teklif yürürlüğe girdiği takdirde 2008 Yılında Kocaeli Büyükşehir Belediyesine kişi başına 562 YTL pay verilirken Denizli İli Belediyesine kişi başına 168 YTL pay ayrılmaktadır. İlçe belediyeleri eklendiğinde fark daha da büyümektedir.

Diğer taraftan, 2008 Yılı Programı Bakanlar Kurulu Kararı eki olarak yayınlanmış ve 2008 Yılı başında yürürlüğe girmiştir. Kamu kesimi genel dengesi kapsamındaki Merkezi yönetim bütçesi dengesi ve mahalli idareler dengesi bu karar ekine göre şekillendirilmiştir. Aradan kısa bir süre geçmesine rağmen Hükümet yeni bir tasarı sevk etmiş, ancak, Komisyonunda görüşmeler başlanmış olmasına rağmen Hükümet Tasarısını geri çekmiş ve yeni teklif iktidar partisi milletvekilleri TBMM’ne sunulmuştur. Bunun tekrar ifade edilmesindeki amaç, Hükümetin kendi programına inanmadığını vurgulamaktır. Aksi takdirde, 2008 Yılı Programının uygulamaya konmasından kısa bir süre sonra uygulamadan vazgeçilmemesi gerekirdi. Kaldı ki Merkezi yönetim bütçesinden kesilecek kaynağın hangi harcamalardan tasarruf edileceği, makro ekonomik açıdan da mahalli idarelerin hangi harcama kalemlerine tahsis edileceğine dair bir işaret gözükmemektedir.

Kuşkusuz kanun teklifi vermek milletvekillerinin hakkıdır. Ancak, esas itibariyle iktidar partisi milletvekilleri hükümetin getireceği tasarıları destekler. Teklif vermek çoğunlukla muhalefet tarafından kullanılan bir hak olarak değerlendirilmelidir. Bunun göstergesi ise istatistiklerdir. Hükümetin tasarımı geri çekmesini ve benzer bir metnin aynı gerekçelerle teklif olarak getirilmesinin de anlaşılmaması son derece güçtür.

Son yıllarda mahalli idarelerin toplam kamu harcamaları içindeki payı çok hızlı bir artış göstermiş ve toplam kamu harcamalarının yüzde 17'sine ulaşmıştır. Toplam kamu yatırımları içindeki payı ise yüzde 50'lere yaklaşmıştır. Mahalli idare harcamalarının GSYH içindeki payı da yüzde 4'ler seviyesine ulaşmıştır. Bu göstergeler mahalli idarelerin öneminin maliye politikası açısından daha da artmasına neden olmuştur.

Uygulanmakta olan tarım politikaları nedeniyle büyük şehirlere olan göç hızlanmıştır. Uygulanmakta olan konut politikaları ise üç büyük şehirde yerleşimi teşvik eder nitelikte olmuştur. Bu politikalar daha fazla altyapı ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Ancak, bu konuda makro bir bakış açısının gerektirdiği çalışmalar ortaya konulamamıştır.

Yerel yönetimlerde topluma karşı yönetim sorumluluğun temelini oluşturan özgelirler kısmının Teklifte yer alması önemli bir eksikliklerdir.

Yerel yönetimlere iddia edildiği gibi merkezi idareden bir görev devri yapılmamasına rağmen kaynak devri yapılmaktadır. Bu durum genel bütçe açığının artmasına neden olmasının yanı sıra belediyelerde mali disiplinin daha da bozulmasına neden olacaktır.

Büyükşehir pay dağıtım sisteminde, mevcut yanlış uygulama yeni tasarı ile devam ettirilmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, büyükşehir belediyeleri pay dağıtım sistemine konu olan ve büyükşehir alanlarındaki tahsilatın belirlendiği vergi idaresi sınırlarına ilişkin bilgi yoktur, süreç şeffaf değildir.

Mevcut büyükşehir pay dağıtım sistemi alan tahsilatı esasına dayanmaktadır. Ancak, özellikle Ankara ve İstanbul'un KİT ve büyük vergi mükelleflerinin merkezi olması pay dağıtımında adaletsizliği ortaya çıkarmaktadır. Örneğin, kurumlar vergisinin yaklaşık yüzde 35'ini ödeyen mali sektörün merkezleri İstanbul'da (kamu bankaları Ankara) bulunmaktadır. Oysa, bu bankalar tüm ülke çapında faaliyet göstermektedir. Bazı fabrikaların çeşitli illerde üretimi bulunmasına rağmen verginin ödendiği merkez genelde İstanbul olmaktadır. Bu sistemin yeni tasarıda korunmasının yanı sıra genel bütçe vergi payına konu olan bazında genişlemesi (ÖTV 1'in kapsama alınması gibi) adaletsizliği daha da artıracaktır. Ayrıca, alan tahsilatında pay verilmesi genelde eyalet sisteminde uygulandığı için yanlış ve tehlikeli çağrışımlara da yol açabilmektedir.

Komisyonunda kabul edilen tasarı, Büyükşehirler içerisinde adaletsizliği artırmanın yanı sıra büyükşehir belediyeleri ile diğer (il belediyeleri) belediyeler arasındaki makasın açılmasına neden olacaktır. Büyükşehir belediyeleri petrol ürünleri üzerinden alınan ÖTV, tütün ve alkollü ürünler üzerinden alınan ÖTV ve özel iletişim vergilerinin matraha dahil edilmesi nedeniyle taslağın genelinde hedeflenen artıştan daha fazla bir pay artışına kavuşacaklardır.

Büyükşehir belediyelerine ilçe belediyelerinden pay verilmesi uygulaması pay dağıtım sistemini karmaşık hale getirmektedir.

Gerek il özel idareleri gerekse belediyeler için gelişmişlik endeksi pay dağıtımında esas olacak kriterler arasında yer almaktadır. Beşinci maddenin ikinci fıkrasında yer alan oranlar (grupların kat-sayıları) eski tasarılar da yer aldığı haliyle korunmuştur. Oysa, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi so-nuçlarına 2007 yılı sonu itibarıyla 2000 yılı nüfus sayımına göre 2213 belediye nin nüfusunun azal-dığını göstermektedir. Tasarıda yer alan katsayılar pay dağıtımında belediyeler arasında önemli dü-zeyde eşitsizlikler ortaya çıkaracaktır. Özellikle belde belediyelerinin de ilçe belediyelerine bağlan-dığı dikkate alındığında bu eşitsizlik göreceli olarak daha da artacaktır.

Gelişmişlik endeksinin kriter olarak yer alması genel olarak olumlu olmakla birlikte katsayıla-rın yeniden tespit edilerek yöreler arasındaki eşitsizliğin giderilmesi gerekir.

Yedinci maddede yer alan “vergi hükmündedir” ifadesi ilgili payların ikinci fıkrada yazılan hal-ler dışında haczini imkansız hale getirmektedir. Bu nedenle 6183 sayılı Kanun dışında haczedilemez gibi bir ifadenin yer alması kamu alacaklarının korunması açısından faydalı olacaktır. Yedinci mad-denin üçüncü fıkrasının uygulanabilirliği tekrar değerlendirilmelidir.

Kesinti oranı yüzde 40’ı aşamaz şeklinde belirtilmekle birlikte uygulamada bu düzeye ulaşma-maktadır. Bu kapsama sosyal güvenlik prim kesintilerinin, gelir vergisi stopajı ve KDV’nin dahil edilmesi mevcut ve daha sonraya ortaya çıkan borçların tahsil edilmesini güçleştirecektir. Her ne ka-dar uygulama mali disiplini sağlamaya yönelik bir düzenleme olsa da, uygulama sonuç açısından büyük önem arz etmektedir. Kesinti oranı yüzde 40 olarak tespit edilse dahi, birçok belediyede sa-yılan kesintiler sonrası kalan miktar mevcut yapılandırılmış borç taksitlerini ve cari borçları ödeme-ye yetmeyebilecektir. Diğer önemli bir risk ise, İller Bankası borç tahsilatlarının yüzde 40’lık oran içerisinde yer almasıdır. Bu durum İller Bankası tahsilatlarını dolayısıyla yatırımlarını olumsuz et-kileyebilecektir.

İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi mahalli idarelere ilave kaynak sağlaması açısından olumlu mütalaa edilmektedir. Bu-nunla birlikte, mahalli idareler arasında halen var olan adaletsizliği daha da artırmasına ilave olarak, hedeflenen 2008 Yılı programı uygulamasından bir sapma meydana getirmesinin kaçınılmaz olma-sı; Merkezi Yönetim Bütçesi gelirlerinden alınan kaynağın nasıl telafi edileceğini ve mahalli idare harcamalarının da makro ekonomik açıdan hangi etkiler yaratacağına dair yeterli açıklamaların ya-pılmaması nedeniyle Teklife muhalefet ediyoruz.

Münir Kutluata

Sakarya

Mehmet Günal

Antalya

Emin Haluk Ayhan

Denizli

Mustafa Kalaycı

Konya

Erkan Akçay

Manisa

KARŞI OY YAZISI

Hükümet önceki yasama döneminde hazırlanıp TBMM'ne sunulan ancak İç Tüzüğü'nün 77 nci maddesi gereği hükümsüz sayılan "İl Özel İdaresi ve Belediye Gelirleri Kanun Tasarısı"nı yenilemeye karar vererek 24.1.2008 tarihinde yeniden TBMM'ne göndermiştir.

Plan ve Bütçe Komisyonunda yapılan ilk görüşme sırasında alt komisyona havale edilmesi kararlaştırılan tasarı, alt komisyonda görüşülürken Hükümet tarafından geri çekilmiş; vergi ve benzeri yüklerden arındırılmış haliyle AKP milletvekilleri tarafından bu kez "İl Özel İdareleri ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi" adı altında 21.5.2008 tarihinde TBMM'ne sunulmuştur. Plan ve Bütçe Komisyonu gündemine alınan kanun teklifi üzerinde görüşmeler 3 Haziran 2008 tarihinde tamamlanmıştır.

Tasarının, belediye ve il özel idareleri paylarını artıran hükümleri hem yerinden yönetimin etkinliğinin artırılması hem de son yıllarda merkezi yönetimden bu idarelere aktarılan görev ve yetkiler nedeniyle yerindedir.

Keza; belediye ve il özel idarelerine genel bütçe gelirlerinden aktarma yapılırken matraha dahil edilmeyen özel tüketim vergisi ile özel iletişim vergisi tahsilatlarının da matraha dahil edilmesi; il özel idare paylarının illerin nüfuslarının yanı sıra ilin yüzölçümü, kırsal alan nüfusu ve gelişmişlik düzeyi kriterlerini dikkate alarak dağıtılacak olması; belediye paylarının dağıtımında nüfus kriteri yanı sıra gelişmişlik düzeyi kriterinin de esas alınacak olması; nüfusu on bine kadar olan belediyelere denkleştirme ödeneği adı altında ödeme öngörülmesi; belediye ve il özel idarelerinin vergi ve sigorta primlerinin kaynaktan kesilecek olması tasarının olumlu yönleridir.

Belediye ve il özel idarelerine 2007 ve 2008 yılları genel bütçe vergi gelirlerinden aktarılan tutarlarla pay ve artış oranları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİNDEN İL ÖZEL İDARELERİ VE BELEDİYELERE VERİLEN PAYLAR

Milyon YTL	2007		2008 TASARI		ARTIŞ
	FİİLİ	FİİLİ	FİİLİ	FİİLİ	
	ÖDEME	PAY	ÖDENECEK	PAY	2008/2007
İL ÖZEL İDARELERİ	1.285	0,84	2.008	1,15	56,3
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ	6.041	3,95	9.570	5,48	58,4
Büyükşehir İlçe Belediyeleri	1.940	1,27	2.915	1,67	50,3
BÜYÜKŞEHİR DIŞINDA KALAN İL BELEDİYELERİ	975	0,64	1.544	0,88	58,4
DİĞER BELEDİYELER	3.498	2,29	5.064	2,90	44,8
TOPLAM	13.741	8,99	21.101	12,08	53,6
GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ TAHSİLATI (GBVGT)	152.832		174.615		14,3

Not: İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 3.6.2008 tarihinde Plan ve Bütçe Komisyonuna yaptığı sunumdan yararlanılarak hesaplanmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 248)

Tablonun incelenmesinden;

- 2007 yılı fiili ödemelerine göre, mahalli idarelere genel bütçe vergi gelirlerinden % 8,99 oranında toplam pay ayrılırken, 2008 yılında ayrılacak payın % 12,08'e çıkacağı,
- 2008 yılında genel bütçe vergi gelirlerinde % 14,3 oranında artış beklenirken, mahalli idarelere aktarılan paylardaki yıllık artışın % 53,6 olacağı,
- İlçe belediyeleri için yapılan artışların diğer belediyelere ve il özel idarelerine göre daha düşük kaldığı,
- Mahalli idarelere 2007 yılına göre 2008 yılında 7,4 milyar YTL daha fazla kaynak aktarılacağı,
- Fazladan aktarılan bu tutar için 2008 bütçesi vergi gelirlerini artıracak hiçbir düzenleme yapılmadığı, dolayısıyla bütçe açığının sadece bu tasarıdan dolayı 7,4 milyar YTL tutarında artacağı, görülecektir.

Tasarı ile merkezi yönetim bütçesine gelecek ek yük için, aynı tutarda yeni vergi öngörülmediği ya da diğer kamu harcama kalemlerinde o ölçüde azaltmaya gidilmediği sürece bütçe açığı 7,4 milyar YTL tutarında artacaktır. Bu nedenle bütçe açığının 2008 yılı için başlangıçta öngörülen 17,8 milyar YTL'de tutulması mümkün görülmemektedir.

Faizdışı bütçe fazlası uygulaması borç ödemelerinde özkaynak olarak kullanıldığından, bu oranın düşürülmesi, Hazinesin düşürülen oranda bir miktar için, enflasyon ve faizlerin yükseldiği bir dönemde piyasadan yüksek maliyetten borçlanması sonucunu doğuracaktır.

Özetle mahalli idarelere aktarılabacak 7,4 milyar YTL, Hazine tarafından piyasalardan daha yüksek faizle borçlanılarak karşılanacaktır.

Borçlanmayı artıracak kalemler sadece bundan ibaret değildir. Hükümetin son aylarda yaptığı düzenlemelerden; istihdam paketi (sosyal güvenlik işveren primlerinde yapılan 5 puanlık indirimin yaklaşık 4 milyar YTL 'lik yükü ile, özelleştirme gelirlerinden borç ödemesi yerine GAP yatırımları başta olmak üzere ulaştırma ve enerji yatırımlarına aktarılabacak olan ve 4-5 milyar YTL 'ye ulaşabileceği düşünülen tutar, dövizli yapılan ihalelere kur farkından dolayı ödemesi gereken miktarlar), elektrik piyasası kanununda öngörülen teşvikler dolayısıyla tahsilinden vazgeçilen vergiler ve diğer teşviklerle özelleştirme gelirlerinin enerji yatırımlarına ayrılması kamunun borçlanma ihtiyacını, dolayısıyla bütçeden yapılacak faiz ödemelerini artıracaktır. Keza, kamu görevlilerine tutturulamayan enflasyon hedefi nedeniyle yapılacak olan fark ödemeleri de bütçe açığının başlangıçta öngörülen rakamın üstüne çıkmasına yol açacaktır. Daha şimdiden, 2008 yılı bütçe açığının başlangıçta öngörülen 17,8 milyar YTL tutarındaki rakamın iki katına çıkabileceği söylenebilir.

Dünyanın bir ekonomik krizden geçtiği; ülkenin iç ve dış kaynak açığı içinde bulunduğu; borç yükünün arttığı; yabancı sermaye girişinin azaldığı; enflasyon ve faiz oranlarının yükseldiği bir dönemde Hükümetin, bütçenin gelir yönünü ihmal ederek hesapsız harcamalara yönelmesi mali disiplinden tümüyle uzaklaşıldığının işaretleridir.

Sözde her fırsatta mali disiplinden ayrılmayacağını söyleyen Hükümet, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile mali disiplin ve bütçelerde gelir ve gider denkliliğinin sağlanması konularında kendisine verilmiş bulunan görev ve sorumlulukları özde tümüyle unutmuş görünmektedir.

Anılan kanuna göre, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin; kamu gelirlerinin azalmasına veya kamu giderlerinin artmasına neden olacak ve kamu idarelerini yükümlülük altına sokacak kanun tasarılarının getireceği mali yükü, orta vadeli program ve mali plan çerçevesinde, en az üç yıllık dönem için hesaplayıp tasarılar eklemeleri gerekirken, TBMM'ne sevk edilen tasarılar da bu gerekliliğe hiçbir şekilde uyulmamaktadır.

Tasarı ile ilgili olarak eleştiri konusu yapılan hususlar ise aşağıda sayılmaktadır:

- ÖTV ve özel iletişim vergisinin belediyelere yapılacak pay kapsamına dahil edilmesi nedeniyle, bu verginin büyük kısmının tahsil edildiği büyükşehir belediyelerinden Kocaeli ve İstanbul'a aktarılabilecek kaynaklar diğer büyükşehir belediyelerine göre ölçsüz olmuştur. Ölçsüzlük kişi başına belediyelerin aldığı paya bakıldığında da açıkça görülmektedir. Tasarıyla büyükşehir belediyelerine 2008 yılında ayrılacak kişi başına paya baktığımızda, 562,3 YTL ile Kocaeli'nin birinci sırada, 131,99 YTL ile Gaziantep'in sonuncu sırada yer aldığını görmekteyiz. İllere yapılacak kişi başına yardımda ise 230,35 ile Muş ili bir tarafa bırakılırsa, bütün illerde kişi başına yardım 206,28 YTL ile 168,11 YTL arasında değişmektedir.

- İl özel idare paylarının dağıtımında aranacak kriterler arasında illerin kırsal alan nüfusu yer aldığı halde, komisyonda benzer özellikleri yansıtan illerin köy sayısının da kriterler arasına dahil edilmesi uygun olmamıştır.

- Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyelerine yapılan yardımdan aldığı payın % 25'den % 30'a çıkarılması adil olmamıştır.

- 5 inci maddenin beşinci fıkrasında, büyükşehir belediye paylarındaki artışın % 20'yi aşması halinde aşan kısmın havuz alınarak diğer büyükşehir belediyelerine dağıtılmaları öngörülmüşken, geçici 2 nci maddenin ikinci fıkrasında, 30.6.2009 tarihine kadar artış oranının % 60 olarak dikkate alınacağını belirtilmiş olması yerinde olmamıştır. 31.12.2008 tarihine kadar % 60 artışla ilgili geçici madde hükmü konulması, tasarı ile getirilen düzenlemenin ilk artışlarının % 50'ler civarında olması nedeniyle yerinde görülebilir. Ancak 1.1.2009 ile 30.6.2009 tarihleri arasında aynı geçici hükmün konulmasının Mart 2009'da yapılacak mahalli seçimler dışında geçerli bir nedeni olamaz.

- 6 ncı maddenin ikinci fıkrasında, bu kanunla öngörülen paylar dışında mahalli idarelere yardım amacıyla hiçbir kamu kurum ve kuruluşunun bütçesine pay, fon veya özel hesap adı altında ödenek konulamayacağı öngörülmesine rağmen, geçici madde 1 ile Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün il özel idarelerine devredilmesi gerekçesine dayanılarak, personel ve cari giderlerde kullanılmak üzere Maliye Bakanlığı bütçesine ödenek konulması öngörülmektedir. Alınan yetki gereği bu yöntem Bakanlar Kurulu kararı ile 5 yıl süreyle devam ettirilebilecektir. Köy Hizmetleri Genel Müdür-

lüğünün kapatılmasını ve il özel idarelerine devrini içeren söz konusu düzenlemeden sonra yapılması gereken doğru işlem, aktarılan personelin il özel idarelerine yükü de göz önünde tutularak bu idarelere genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın oranının artırılması şeklinde olmalıydı.

Genel olarak, belediye ve il özel idarelerine genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payların artırılması ve dağıtım için ek kriterler öngörülmesi uygun görülmekle birlikte, tasarının bütçeye getireceği 7,4 milyar YTL tutarındaki yükün kaynağının gösterilmemesi ve yukarıda sıralanan eleştiriler nedeniyle çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Saygıyla arz olunur.

Harun Öztürk

İzmir

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ KOCAELİ MİLLETVEKİLİ
NİHAT ERGÜN VE 16 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

**İL ÖZEL İDARELERİNE VE BELEDİYELERE GENEL BÜTÇE VERGİ
GELİRLERİNDEN PAY VERİLMESİ HAKKINDA KANUN TASARISI TASLAĞI**

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler ve Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Aktarılabacak Paylar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunla, il özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden ayrılacak paylara ilişkin esas ve usuller düzenlenmektedir.

Payların hesaplanması ve oranı

MADDE 2- (1) İl özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden pay verilir. Pay, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamından, vergi iadeleri düşüldükten sonra kalan net tutar üzerinden hesaplanır.

(2) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının; yüzde 2,90'ı belediyelere, yüzde 2,65'i büyükşehir ilçe belediyelerine ve yüzde 1,15'i il özel idarelerine ayrılır.

(3) Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 5'i ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden ilçe belediyelerine ayrılan payların yüzde 30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılır.

(4) Bakanlar Kurulu, bu maddede belirtilen oranları iki katına kadar artırmaya veya kanuni haddine kadar indirmeye yetkilidir.

Payların ayrılmasına ve gönderilmesine ilişkin esaslar

MADDE 3- (1) Paylar, Maliye Bakanlığı tarafından aylık olarak hesaplanır. Maliye Bakanlığı büyükşehir belediye paylarını 5 inci maddede belirtilen esaslara göre paylaştırarak bu belediyelere doğrudan, il özel idareleri ve diğer belediyelerin paylarını ise ilgili idarelere aktarılmak üzere tahsil edilen ayı takip eden ayın sonuna kadar İller Bankasına aktarır. Maliye Bakanlığı ve İller Bankası, payları 4 üncü ve 5 inci maddelerde belirtilen esaslara göre müteakip ayın onuncu günü mesai saati sonuna kadar ilgili idarelere gönderir.

(2) Belediye ve il özel idare paylarını, Kanunda belirtilen süreler içinde ilgili idarelerin hesaplarına yatırmayan sorumlular hakkında beş maaş tutarı kadar aylıktan kesme cezası uygulanır.

(3) İller Bankası ve Maliye Bakanlığı yetkilileri hakkında ikinci fıkra uyarınca yapılacak işlemler bağlı veya ilgili bulundukları bakanlıklarca yürütülür.

İl özel idare paylarının tahsisine ilişkin esaslar

MADDE 4- (1) 2 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen orana göre ayrılmış bulunan il özel idare payının;

- a) Yüzde 60'lık kısmı illerin nüfusuna,
 - b) Yüzde 10'luk kısmı illerin yüzölçümüne,
 - c) Yüzde 15'lik kısmı illerin kırsal alan nüfusuna,
 - ç) Yüzde 15'lik kısmı illerin gelişmişlik endeksine,
- göre İller Bankası tarafından dağıtılır.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

**İL ÖZEL İDARELERİNE VE BELEDİYELERE GENEL BÜTÇE VERGİ
GELİRLERİNDEN PAY VERİLMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunla, il özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden ayrılacak paylara ilişkin esas ve usuller düzenlenmektedir.

Payların hesaplanması ve oranı

MADDE 2- (1) İl özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden pay verilir. Pay, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamından, vergi iadeleri düşüldükten sonra kalan net tutar üzerinden hesaplanır.

(2) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının; yüzde 2,85'i büyükşehir dışındaki belediyelere, yüzde 2,50'si büyükşehir ilçe belediyelerine ve yüzde 1,15'i il özel idarelerine ayrılır.

(3) Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 5'i ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılan payların yüzde 30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılır.

(4) Bakanlar Kurulu, bu maddede belirtilen oranları iki katına kadar artırmaya veya kanuni haddine kadar indirmeye yetkilidir.

(5) Genel bütçe vergi gelirlerinden belediye ve il özel idarelerine ayrılan payların dağıtımına esas belediye ve il nüfusları, her yılın ocak ayından geçerli olmak üzere İçişleri Bakanlığı tarafından, Türkiye İstatistik Kurumundan alınmak suretiyle, İller Bankası ve Maliye Bakanlığına bildirilir. Belde, köy, mahalle veya bunların bazı kısımlarının bir belediyeye katılması veya birleşmesi halinde bu belediyelerin payı, katılma veya birleşmenin fiilen gerçekleştiği tarihi takip eden Ocak ayının birinci gününden itibaren yeni nüfuslarına göre hesaplanır.

Payların ayrılmasına ve gönderilmesine ilişkin esaslar

MADDE 3- (1) Paylar, Maliye Bakanlığı tarafından aylık olarak hesaplanır. Maliye Bakanlığı büyükşehir belediye paylarını 5 inci maddede belirtilen esaslara göre paylaştırarak bu belediyelere doğrudan, il özel idareleri ve diğer belediyelerin paylarını ise ilgili idarelere aktarılmak üzere tahsil edilen ayı takip eden ayın sonuna kadar İller Bankasına aktarır. İller Bankası, payları 4 üncü ve 5 inci maddelerde belirtilen esaslara göre müteakip ayın en geç onuncu günü mesai saati sonuna kadar ilgili idarelere gönderir.

(2) Belediye ve il özel idare paylarını, Kanunda belirtilen süreler içinde ilgili idarelerin hesaplarına yatırmayan sorumlular hakkında beş maaş tutarı kadar aylıktan kesme cezası uygulanır.

(3) İller Bankası ve Maliye Bakanlığı yetkilileri hakkında ikinci fıkra uyarınca yapılacak işlemler bağlı veya ilgili bulundukları bakanlıklarca yürütülür.

İl özel idare paylarının tahsisine ilişkin esaslar

MADDE 4- (1) 2 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen orana göre ayrılmış bulunan il özel idare payının;

- a) Yüzde 50'lik kısmı illerin nüfusuna,
 - b) Yüzde 10'luk kısmı illerin yüzölçümüne,
 - c) Yüzde 10'luk kısmı illerin köy sayısına,
 - ç) Yüzde 15'lik kısmı illerin kırsal alan nüfusuna,
 - d) Yüzde 15'lik kısmı illerin gelişmişlik endeksine,
- göre İller Bankası tarafından dağıtılır.

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili
Nihat Ergün ve 16 Milletvekilinin Teklifi)

(2) Birinci fıkranın (ç) bendinde belirtilen kriter için Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından tespit edilen en son endeks esas alınır. Bu endeksin kullanımında iller gelişmişlik katsayılarına göre en az gelişmiş ilden en çok gelişmiş ile doğru ve eşit sayıda ili içeren beş gruba ayrılır. İllerin eşit sayıda beş gruba ayrılmasında eşitliği bozan il son gruba ilave edilir. Birinci fıkranın (ç) bendine göre belirlenen miktarın yüzde 23'ü birinci gruba, yüzde 21'i ikinci gruba, yüzde 20'si üçüncü gruba, yüzde 19'u dördüncü gruba ve yüzde 17'si beşinci gruba tahsis edilir. Bu tahsisat, her grup içinde, gruba giren illerin nüfuslarına göre dağıtılır.

Belediye paylarının tahsisine ilişkin esaslar

MADDE 5- (1) 2 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen orana göre ayrılan belediye payının; yüzde 80'lik kısmı belediyelerin nüfusuna ve yüzde 20'lik kısmı gelişmişlik endeksine göre İller Bankası tarafından belediyelere dağıtılır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen gelişmişlik endeksine göre dağıtılacak miktar için Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından tespit edilen en son veriler esas alınır. Bu endeksin kullanımında, ilçeler gelişmişlik katsayılarına göre en az gelişmiş ilçeden en çok gelişmiş ilçeye doğru ve eşit sayıda ilçeyi içeren beş gruba ayrılır. Eşitliği bozan ilçe son gruba ilave edilir. Belde belediyelerine bağlı bulundukları ilçenin endeks değeri uygulanır. Birinci fıkranın (b) bendine göre belirlenen miktarın yüzde 23'ü birinci gruba, yüzde 21'i ikinci gruba, yüzde 20'si üçüncü gruba, yüzde 19'u dördüncü gruba ve yüzde 17'si beşinci gruba tahsis edilir. Bu tahsisat, her grup içinde, gruba giren belediyelerin nüfuslarına göre dağıtılır.

(3) 2 nci maddenin ikinci fıkrasına göre ayrılan yüzde 2,65'lik büyükşehir ilçe belediyeleri payı, nüfus esasına göre dağıtılır. Hesaplanan tutardan yüzde 30'luk büyükşehir belediyesi payı ayrıldıktan sonra kalan miktar büyükşehir ilçe belediyelerinin hesabına İller Bankası tarafından aktarılır.

(4) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasına göre ayrılan yüzde 5'lik büyükşehir belediye payının; yüzde 70'i doğrudan ilgili büyükşehir belediyesi hesabına aktarılır. Kalan yüzde 30'luk kısmı ise büyükşehir belediyeleri arasında nüfus esasına göre dağıtılır.

(5) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasına göre ayrılan ve bu maddenin dördüncü fıkrasına göre dağıtılan büyükşehir belediye payları, bir önceki yılda aylık olarak tahakkuk eden tutarların yüzde 40'ından fazla olamaz. Fazla olan tutarlar, artış oranı yüzde 40'tan az olan belediyelere bu oranı aşmamak üzere dağıtılır. Bakanlar Kurulu bu oranları iki katına kadar artırmaya veya kanuni haddine indirmeye yetkilidir.

Denkleştirme ödeneği

MADDE 6- (1) Kesinleşmiş en son genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının binde biri Maliye Bakanlığı bütçesine belediyeler denkleştirme ödeneği olarak konulur. Maliye Bakanlığı, bu ödeneği, mart ve temmuz aylarında iki eşit taksit halinde dağıtılmak üzere, İller Bankası hesabına aktarır. Bu ödeneğin yüzde 60'ı, nüfusu 5.000'e kadar olan belediyelere, yüzde 40'ı ise nüfusu 5.001 - 9.999 arasında olan belediyelere eşit şekilde dağıtılır.

(2) Bu Kanunda ayrılması öngörülen paylar ile birinci fıkrada belirtilen ödenek dışında, mahalli idarelere yardım amacıyla, bakanlıklar ile bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşların bütçelerine pay, fon veya özel hesap gibi adlarla başka bir ödenek konulamaz.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(2) Birinci fıkranın (d) bendinde belirtilen kriter için Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından tespit edilen en son endeks esas alınır. Bu endeksin kullanımında iller gelişmişlik katsayılarına göre en az gelişmiş ilden en çok gelişmiş ile doğru ve eşit sayıda ili içeren beş gruba ayrılır. İllerin eşit sayıda beş gruba ayrılmasında eşitliği bozan il son gruba ilave edilir. Birinci fıkranın (d) bendine göre belirlenen miktarın yüzde 23'ü birinci gruba, yüzde 21'i ikinci gruba, yüzde 20'si üçüncü gruba, yüzde 19'u dördüncü gruba ve yüzde 17'si beşinci gruba tahsis edilir. Bu tahsisat, her grup içinde, gruba giren illerin nüfuslarına göre dağıtılır.

Belediye paylarının tahsisine ilişkin esaslar

MADDE 5- (1) 2 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen orana göre ayrılan belediye payının; yüzde 80'lik kısmı belediyelerin nüfusuna ve yüzde 20'lik kısmı gelişmişlik endeksine göre İller Bankası tarafından belediyelere dağıtılır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen gelişmişlik endeksine göre dağıtılacak miktar için Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından tespit edilen en son veriler esas alınır. Bu endeksin kullanımında, ilçeler gelişmişlik katsayılarına göre en az gelişmiş ilçeden en çok gelişmiş ilçeye doğru ve eşit sayıda ilçeyi içeren beş gruba ayrılır. Eşitliği bozan ilçe son gruba ilave edilir. Belde belediyelerine bağlı bulundukları ilçenin endeks değeri uygulanır. Birinci fıkraya göre belirlenen miktarın yüzde 23'ü birinci gruba, yüzde 21'i ikinci gruba, yüzde 20'si üçüncü gruba, yüzde 19'u dördüncü gruba ve yüzde 17'si beşinci gruba tahsis edilir. Bu tahsisat, her grup içinde, gruba giren belediyelerin nüfuslarına göre dağıtılır.

(3) 2 nci maddenin ikinci fıkrasına göre ayrılan büyükşehir ilçe belediyeleri payı, nüfus esasına göre dağıtılır. Hesaplanan tutardan yüzde 30'luk büyükşehir belediyesi payı ayrıldıktan sonra kalan miktar büyükşehir ilçe belediyelerinin hesabına İller Bankası tarafından aktarılır.

(4) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasına göre ayrılan büyükşehir belediye payının; yüzde 70'i doğrudan ilgili büyükşehir belediyesi hesabına aktarılır. Kalan yüzde 30'luk kısmı ise büyükşehir belediyeleri arasında nüfus esasına göre dağıtılır.

(5) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasına göre ayrılan ve bu maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarına göre dağıtılan büyükşehir belediye payları, bir önceki yılın aynı ayında tahakkuk eden tutarların yüzde 20'sinden fazla olamaz. Fazla olan tutarlar, artış oranı yüzde 20'den az olan büyükşehir belediyelerine bu oranı aşmamak üzere, nüfus esasına göre dağıtılır. Bakanlar Kurulu bu oranı bir katına kadar artırmaya veya kanuni haddine indirmeye yetkilidir.

Denkleştirme ödeneği

MADDE 6- (1) Kesinleşmiş en son genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının binde biri Maliye Bakanlığı bütçesine belediyeler denkleştirme ödeneği olarak konulur. Maliye Bakanlığı, bu ödeneği, mart ve temmuz aylarında iki eşit taksit halinde dağıtılmak üzere, İller Bankası hesabına aktarır. Bu ödeneğin yüzde 60'ı, nüfusu 5.000'e kadar olan belediyelere, yüzde 40'ı ise nüfusu 5.001 – 9.999 arasında olan belediyelere eşit şekilde dağıtılır.

(2) Bu Kanunda ayrılması öngörülen paylar ile birinci fıkrada belirtilen ödenek dışında, mahalli idarelere yardım amacıyla, bakanlıklar ile bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşların bütçelerine pay, fon veya özel hesap gibi adlarla başka bir ödenek konulamaz.

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili
Nihat Ergün ve 16 Milletvekilinin Teklifi)

İKİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Kesinti yapılması

MADDE 7- (1) İl özel idareleri ve belediyelere, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtından ayrılacak paylar ile bu Kanunda ve diğer Kanunlarda bu idarelere verilmesi öngörülen paylar vergi hükmündedir.

(2) İl özel idareleri ve belediyeler ile bu idarelere bağlı kuruluşların, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip edilen Devlete olan borçları, 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında tanımlanan Hazine alacağı niteliğindeki borçları, İller Bankasına olan borçları ile sosyal güvenlik kuruluşlarına olan borçlarına karşılık, bu idareler adına her ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden ayrılacak tutardan, alacaklı idarelerin talebi üzerine, ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesinti yapılarak alacaklı idarelere ödenir.

(3) İl özel idareleri ve belediyeler ile bunların bağlı kuruluşları tarafından kanuni süresinde bildirilen sosyal güvenlik primleri ile emekli kesenekleri, bu primlere ait bildirimin verildiği aya ilişkin olarak, bu idareler adına genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından ayrılan paylardan, bu madde uyarınca yapılacak tüm kesintilerden önce ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesilerek ilgili idarelere aktarılır. Bu şekilde tahsil edilen primler, vade tarihinde tahsil edilmiş sayılır. Kesinti yoluyla tahsil edilemeyen primlerin, kesintinin yapılması gereken ay içinde ilgili idareler tarafından ödenmesi halinde, tahsil edilen tutara ayrıca gecikme zammı hesaplanmaz.

(4) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden, il özel idareleri ve belediyeler adına aylık olarak ayrılacak tutardan, ikinci ve üçüncü fıkralara göre alacaklı idarelerin talebi üzerine, yapılacak kesintilerin toplamı, hiçbir şekilde ayrılan tutarların toplamının yüzde 40'ını aşamaz.

(5) Yapılacak kesintilerin oranlarını alacakların nev'ine göre ayrı ayrı veya topluca belirlemeye, kesinti ve mahsup işlemlerine ilişkin diğer usul ve esasları tespit etmeye Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat ve hükümler

MADDE 8- (1) a) 2/2/1981 tarihli ve 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun,

b) 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile ikinci fıkrası,

c) 15/7/1963 tarihli ve 277 sayılı 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ile Diğer Kanunlarla, Belediyelere Verilen Payların Belediye Vergi ve Resimleri Hükümünde Olduğuna Dair Kanun,

ç) 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun 17 nci maddesinin (1) numaralı fıkrası,

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Kesinti yapılması

MADDE 7- (1) Bu Kanunda, il özel idareleri ve belediyelere, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtından ayrılacak paylar ile diğer kanunlarda bu idarelere verilmesi öngörülen paylar vergi hükmündedir.

(2) İl özel idareleri ve belediyeler ile bu idarelere bağlı kuruluşların ve bunlara ait tüzel kişilerin, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip edilen Devlete olan borçları, 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında tanımlanan Hazine alacağı niteliğindeki borçları, İller Bankasına olan borçları ile sosyal güvenlik kuruluşlarına olan borçlarına karşılık, bu idareler adına her ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden ayrılacak tutardan, alacaklı idarelerin talebi üzerine, ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesinti yapılarak alacaklı idarelere ödenir.

(3) İl özel idareleri ve belediyeler ile bunların bağlı kuruluşları tarafından kanuni süresinde verilen gelir (stopaj) vergisi ile katma değer vergisi beyannameleri üzerine tahakkuk eden vergiler; bu vergilere ait beyannamenin verildiği aya ilişkin olarak, bu idareler adına genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paydan, bu madde uyarınca yapılacak tüm kesintilerden önce ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankasına kesilerek ilgili vergi dairesine aktarılır. Bu şekilde tahsil edilen vergi, vade tarihinde tahsil edilmiş sayılır. Kesinti yoluyla tahsil edilemeyen vergilerin, kesintinin yapılması gereken ay içinde ilgili idareler tarafından ödenmesi halinde, tahsil edilen tutara ayrıca gecikme zammı hesaplanmaz. Bu hüküm, kanuni süresinde bildirilen sosyal güvenlik primleri ile emekli kesenekleri için de uygulanır. Bu şekilde tahsil edilen alacaklar, bildirimlerin yapıldığı tarihte tahsil edilmiş sayılır. Kesinti yoluyla tahsil edilemeyen prim ve emekli keseneklerinin, kesintinin yapılması gereken ay içinde borçlusu tarafından ödenmesi halinde, bu şekilde tahsil edilen tutara herhangi bir gecikme cezası ve gecikme zammı hesaplanmaz. Bu fıkranın uygulamasına ilişkin usulleri belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(4) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden, il özel idareleri ve belediyeler adına aylık olarak ayrılacak tutardan, ikinci ve üçüncü fıkralara göre yapılacak kesintilerin toplamı, hiçbir şekilde ayrılan tutarların toplamının yüzde 40'ını aşamaz.

(5) Yapılacak kesintilerin oranlarını alacakların nev'ine göre ayrı ayrı veya topluca belirlemeye, kesinti ve mahsup işlemlerine ilişkin diğer usul ve esasları tespit etmeye, Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat ve hükümler

MADDE 8- (1) a) 2/2/1981 tarihli ve 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun,

b) 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile ikinci fıkrası,

c) 15/7/1963 tarihli ve 277 sayılı 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ile Diğer Kanunlarla, Belediyelere Verilen Payların Belediye Vergi ve Resimleri Hükümünde Olduğuna Dair Kanun,

ç) 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrası,

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili
Nihat Ergün ve 16 Milletvekilinin Teklifi)

d) 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 39 uncu maddesinin 6 ncı fıkrasında yer alan “tahsil edilen vergiden 2/2/1981 tarihli ve 2380 sayılı Kanun ile 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Kanuna göre mahalli idarelere pay verilmez” cümlesi,
yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Diğer mevzuatta, 277 sayılı 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ile Diğer Kanunlarla, Belediyelere Verilen Payların Belediye Vergi ve Resimleri Hükmünde Olduğuna Dair Kanun ve 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanuna yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 13/1/2005 tarihli ve 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün taşra teşkilatı için 2005 Mali Yılı Bütçe Kanununda personel ve cari giderlere ayrılan ödenekler kadar ödenek, personel sayısındaki değişimler dikkate alınarak beş yıl süreyle Maliye Bakanlığı bütçesine konulur. Bu ödenek Bakanlık tarafından 5286 sayılı Kanunda belirtilen ilgili il özel idareleri ile büyükşehir belediyelerine aktarılır.

(2) Bakanlar Kurulu, birinci fıkrada öngörülen süreyi beş yıla kadar uzatabilir.

(3) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin esas ve usuller, İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı tarafından birlikte belirlenir.

GEÇİCİ MADDE 2- (1) 22/3/2008 tarihli ve 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun hükümlerine göre tüzel kişiliği ilk genel mahalli idareler seçimlerine kadar devam edecek ilçe ve ilk kademe belediyelerine genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden ayrılan payların yüzde 30’u, büyükşehir belediye payı olarak ayrılır.

Yürürlük

MADDE 9- (1) Bu Kanunun 7 nci maddesinin üçüncü fıkrası 1/7/2009 tarihinde diğer hükümleri ise 1/7/2008 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

d) 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 39 uncu maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “tahsil edilen vergiden 2/2/1981 tarihli ve 2380 sayılı Kanun ile 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Kanuna göre mahalli idarelere pay verilmez” cümlesi, yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Diğer mevzuatta, 277 sayılı 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ile Diğer Kanunlarla, Belediyelere Verilen Payların Belediye Vergi ve Resimleri Hükmünde Olduğuna Dair Kanun ve 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanuna yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 13/1/2005 tarihli ve 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün taşra teşkilatı için 2005 Mali Yılı Bütçe Kanununda personel ve cari giderlere ayrılan ödenekler kadar ödenek, personel sayısındaki değişimler dikkate alınarak beş yıl süreyle Maliye Bakanlığı bütçesine konulur. Bu ödenek Bakanlık tarafından 5286 sayılı Kanunda belirtilen ilgili il özel idareleri ile büyükşehir belediyelerine aktarılır.

(2) Bakanlar Kurulu, birinci fıkrada öngörülen süreyi beş yıla kadar uzatabilir.

(3) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin esas ve usuller, İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı tarafından birlikte belirlenir.

(4) Belediyelerin Kentsel Altyapı İhtiyaçları İçin Tahsis Edilen Ödeneğin Kullanımına İlişkin Yönetmelik kapsamında yürütülen ve bu Kanunun yayımı tarihinde İller Bankasının yükümlülüğü altında bulunan harita, imar planı, içmesuyu, atıksu, katı atık, deniz deşarjı, proje ve yapım işlerinin finansmanında kullanılmak üzere, 6 ncı maddeye göre ayrılan denkleştirme ödeneğinin % 30’u, Maliye Bakanlığı tarafından iki eşit taksit halinde ve beş yıl süre ile İller Bankası’na aktarılır. Aktarılan ödenek bu projeler dışında kullanılamaz.

GEÇİCİ MADDE 2- (1) 22/3/2008 tarihli ve 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun hükümlerine göre tüzel kişiliği ilk genel mahalli idareler seçimlerine kadar devam edecek ilçe ve ilk kademe belediyelerine genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden ayrılan payların yüzde 30’u, büyükşehir belediye payı olarak ayrılır.

(2) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasına göre ayrılan ve dördüncü fıkrasına göre dağıtılan büyükşehir belediye payları, 1/7/2008 ilâ 31/12/2008 dönemine ilişkin tahakkuk edecek aylık büyükşehir belediye payları, 2007 yılının aynı dönemine ilişkin olarak tahakkuk eden aylık tutarların yüzde 60’ından fazla olamaz; 1/1/2009 ilâ 30/6/2009 dönemine ilişkin tahakkuk edecek büyükşehir belediye payları ise 2008 yılının aynı döneminde tahakkuk eden aylık tutarların yüzde 60’ından fazla olamaz. Fazla olan tutarlar, artış oranı yüzde 60’tan az olan büyükşehir belediyelerine bu oranı aşmamak üzere nüfus esasına göre dağıtılır.

Yürürlük

MADDE 9- (1) Bu Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrası 1/1/2009 tarihinde, 7 nci maddesinin üçüncü fıkrası 1/7/2009 tarihinde, diğer hükümleri ise 1/7/2008 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili
Nihat Ergün ve 16 Milletvekilinin Teklifi)